

„Jak działa Global Slavery index. Analiza i podstawowe informacje”

Autorka: Aneta Suda

WALK FREE FOUNDATION

Walk Free jest Fundacją założoną w 2012 r. przez Australijczyków: Andrew i Nicola Forrest, którzy postanowili podjąć działania przeciwko współczesnym formom niewolnictwa. Ich działalność, finansowana przez Fundację Minderoo, ma na celu dostarczać informacji w przedmiotowym temacie zarówno z punktu widzenia decydentów jak i społeczeństwa.

Fundacja opracowała i rozwija pierwsze ogólnosiwiatowe oszacowanie niewolnictwa w ramach tzw. Światowego Wskaźnika Niewolnictwa (the Global Slavery Index).

The GLOBAL SLAVERY INDEX

Jest to coroczny ranking występowania warunków niewolniczych w poszczególnych państwach publikowany przez Walk Free Foundation począwszy od 2013 r. Do tej pory Walk Free Foundation wydała 3 takie raporty. W 2013 r. po raz pierwszy opublikowany Global Slavery Index zawierał informacje na temat skali rozpowszechniania się zjawiska, stopnia podatności na to zjawisko i stopnia społecznej odpowiedzi z poziomu państwa (rządowego zaangażowania). Na wynik Indexu składały się kombinacje 3 rodzajów danych: zakładany stopień rozpowszechniania się zjawiska współczesnego niewolnictwa (na podstawie pierwotnych i wtórnych danych źródłowych), badania małżeństw dzieci, badania handlu ludźmi w kraju i poza jego granicami. Index z 2013 r. dotyczył 162 państw.

W 2014 r. metodologia ta została w sposób istotny zmodyfikowana i od 2014 r. Global Slavery Index składa się z 3 rodzajów kombinacji danych takich samych dla każdego państwa:

1. krajowa ocena powszechności występowania zjawiska współczesnego niewolnictwa (= ocena skali zjawiska w kraju) (**prevalence**),
2. badanie podatności na to zjawisko (**vulnerability**)
3. ocena programu rządowego (**government responses**).

Wyniki Indexu z 2014 r. dotyczyły 167 państw (w porównaniu do 2013 r. dodano Tajwan, Sudan Południowy, Północną Koreę, Kosowo i Cypr).

Index jako pierwszy (pioniersko) stosuje narzędzie statystycznej losowej próby, jako krajowe reprezentatywne badanie do określenia powszechności występowania tego zjawiska. Do przygotowania raportu Fundacja zleciła w 2014 r. wykonanie 7 badań a w 2015 kolejnych 18 za pośrednictwem Gallup World poll.

TERMINOLOGIA

Mając na uwadze różnorodność definicji, na potrzeby raportów Global Slavery Index przyjęto termin – **współczesne niewolnictwo (modern slavery)** definiowane następująco:

WSPÓŁCZESNE NIEWOLNICTWO – odnosi się do sytuacji wykorzystania, której osoba nie może odrzucić lub opuścić z uwagi na stosowane groźby, przemoc, przymus, nadużycie władzy lub podstęp będąc traktowana jak zwierzę hodowlane. Na przykład w przypadku cudzoziemców,

ich paszporty są zabierane, osoby doświadczają przemocy lub są nią zastraszane albo ich rodziny mogą być zastraszane.

Poszczególne kraje stosują różną terminologię w celu opisanego współczesnego niewolnictwa, włączając w to również sam termin – niewolnictwo, ale także np. za pomocą następujących pojęć: handel ludźmi, praca przymusowa, niewolnictwo za długi, przymusowe lub niewolnicze małżeństwa oraz sprzedaż lub eksploatacja dzieci. Terminy te są definiowane w licznych międzynarodowych dokumentach, które większość państw podpisało i ratyfikowało.

Poniżej przedstawiono najbardziej powszechnie stosowane definicje międzynarodowe:

HANDEL LUDŹMI – wg Protokołu z Palermo zakładający 3 etapy:

1. werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób
2. z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą,
3. w celu wykorzystania do prostytucji innych osób lub innej formy wykorzystania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów;

Werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie dziecka celem jego wykorzystania uznawane jest za "handel ludźmi" nawet wówczas, gdy nie obejmuje żadnej z metod,

PRACA PRZYMUSOWA – wg Konwencji MOP dot. pracy przymusowej z 1930 r. oznacza: *wszelką pracę lub usługi wymagane od jakiejś osoby pod groźbą jakiegokolwiek kary i do których dana osoba nie zgłosiła się dobrowolnie*. Definicja nie obejmuje obowiązkowej służby wojskowej, prac wykonywanych w ramach normalnych obowiązków obywatelskich, prac będących karą w wyniku skazania przez sąd, prac wymaganych w wypadkach siły wyższej oraz drobnych robót społecznych.

NIEWOLNICTWO lub **PRAKTYKI NIEWOLNICZE** – niewolnictwo zostało zdefiniowane w konwencji w sprawie niewolnictwa z 1926 r. w następujący sposób: *niewolnictwo jest stanem czy położeniem jednostki względem której stosowane postępowanie w całości lub w części wynikające z prawa własności*.

W uzupełniającej Konwencji w sprawie zniesienia niewolnictwa, handlu niewolnikami oraz instytucji i praktyk zbliżonych do niewolnictwa z 1956 r. państwa uznały również istnienie tzw. praktyk niewolniczych tj.: niewola za dług, przymusowe lub niewolnicze małżeństwa, sprzedaż lub eksploatacja dzieci (w tym do zbrojnych konfliktów) oraz niewolnictwo wynikające z pochodzenia.

NIEWOLA ZA DŁUGI – w świetle konwencji z 1956 r. *jest to stan lub sytuacja wynikająca z zobowiązania dłużnika oddania pod zastaw długu swojej pracy lub usług (lub usług osoby pozostającej w stosunku zależności wobec dłużnika), jeżeli wartość tej pracy lub usług oszacowana w granicach rozsądku nie jest zaliczana na pokrycie długu lub też jeśli czas trwania i charakter usług nie są odpowiednio ograniczone i określone*.

PRZYMUSOWE LUB NIEWOLNICZE MALŻEŃSTWO – przyjęto określenie zawarte w Konwencji z 1956 r., która określa jako: *wszelka instytucja lub praktyka, gdzie*

- kobieta, pozbawiona prawa sprzeciwu, zostaje przyrzeczona na żonę lub wydana za mąż za wynagrodzeniem płatnym bądź to w gotówce, bądź też w naturze na rzecz jej rodziców, opiekuna, rodziny lub jakiegokolwiek innej osoby lub, grupy albo
- mąż kobiety, jego rodzina lub jego klan ma prawo przekazać ją innej osobie w zamian za otrzymane wynagrodzenie lub w inny sposób, albo
- kobieta z chwilą śmierci swego męża może być przekazana w spadku innej osobie;

NAJGORSZE FORMY PRACY DZIECI – przyjęto definicję z Konwencji MOP nr 182 dotyczącej zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci, gdzie wyrażenie "najgorsze formy pracy dzieci" obejmuje:

- a) wszystkie formy niewolnictwa lub praktyk podobnych do niewolnictwa, takich jak sprzedaż i handel dziećmi, niewolnictwo za długi i pańszczyzna lub praca przymusowa albo obowiązkowa, w tym przymusowe lub obowiązkowe rekrutowanie dzieci do udziału w konflikcie zbrojnym,
- b) korzystanie, angażowanie lub proponowanie dziecka do prostytucji, produkcji pornografii lub przedstawień pornograficznych,
- c) korzystanie, angażowanie lub proponowanie dziecka do nielegalnych działalności, w szczególności do produkcji i handlu narkotyków, jak to określają stosowne traktaty międzynarodowe,
- d) pracę, która ze względu na swój charakter lub okoliczności, w których jest prowadzona, może zagrażać zdrowiu, bezpieczeństwu lub moralności dzieci

W jaki sposób mierzona jest podatność na zjawisko współczesnego niewolnictwa (VULNERABILITY)?

W ramach Global Slavery Index 2014 r.

Global Slavery Index z 2014 r. zawierał model składający się z 37 zmiennych, pogrupowanych w 5 kategorii (wymienionych poniżej). Wyniki wszystkich tych zmiennych następnie zostały ujednocinane (wystandaryzowane) dając ogólny wynik dla danego państwa i miejsce na liście 167 państw.

ZASTRZEŻENIE: do analizy tej wartości (podatności na niewolnictwo) brane są pod uwagę wyłącznie ryzyka lub podatności występujące w granicach danego kraju, nie brane są pod uwagę dane dotyczące zagrożeń występujących na zewnątrz państwa tzn. nie brane są pod uwagę przypadki wykorzystania i zniewolenia obywateli danego kraju poza zagranicami. W związku z tym Index nie mierzy i nie uwzględnia zjawiska niewolnictwa w globalnym (międzynarodowym) ujęciu jako zjawiska transgranicznego.

I. Kategoria: SLAVERY POLICY VULNARABILITY DIMENSION (podatność na tle istniejącej polityki dot. niewolnictwa)

Zmienne:

1) PREVENTION (PREWENCJA) – jest mierzona w skali od 1 do 5 pkt, gdzie 1 oznacza brak polityki prewencyjnej, 2 – polityka prewencyjna nieadekwatna do potrzeb, 3 – polityka prewencyjna podejmowana w ograniczonym wymiarze, 4 – polityka prewencyjna adekwatna do potrzeb, 5 – duże zaangażowanie państwa w zakresie prewencji.

2) PROSECUTION (ŚCIGANIE) – zmienna mierzona w ten sam sposób co prewencja w skali od 1 do 5;

3) PROTECTION (OCHRONA) – zmienna mierzona w ten sam sposób w skali od 1 do 5

4) LAW ENFORCEMENT TRAINING (SZKOLENIA ORGANÓW ŚCIGANIA) – zmienna mierzona na podstawie informacji publikowanych przez Departament Stanu USA w TIP raporcie i oceniana w skali od 0 do 1, gdzie 0 – oznacza brak lub niewielkie wysiłki państwa w celu przeszkolenia organów ścigania, a 1 – państwo podejmuje wysiłki w kierunku szkolenia i przygotowania organów ścigania w zakresie ścigania niewolnictwa.

5) MIGRATION REGULATION (REGULOWANIE RUCHAMI MIGRACYJNYMI) - zmienna mierzona na podstawie informacji publikowanych przez Departament Stanu USA w TIP raporcie i oceniana w skali od 0 do 1, gdzie 0 – oznacza brak dyskusji i działań podejmowanych przez państwo na rzecz uregulowania ruchami migracyjnymi, a 1 – państwo podejmuje dyskusje i wysiłki w kierunku uregulowania migracji.

6) MONITORING OF LABOUR PRACTICES (MONITOROWANIE PRAKTYK DOTYCZĄCYCH ZATRUDNIANIA I WARUNKÓW PRACY) - zmienna mierzona na podstawie informacji publikowanych przez Departament Stanu USA w TIP raporcie i oceniana w skali od 0 do 1, gdzie 0 – oznacza brak dyskusji i działań podejmowanych przez państwo na rzecz monitorowania praktyk zatrudniania i warunków pracy, a 1 – państwo podejmuje dyskusje i prace w tym zakresie.

7) PARALLEL LEGAL SYSTEMS (ISTNIENIE RÓWNOLEGŁYCH SYSTEMÓW PRAWNYCH) – zmienna badana na podstawie danych publikowanych przez CIA (Central Intelligence Agency) w World Fact Book i oceniana wg punktacji 0 – brak równoległych systemów prawnych, co stanowi zagrożenie dla naruszania praw mniejszości, 1 – istnienie równoległych systemów prawnych.

II. kategoria: STABILITY VULNERABILITY DIMENSION (podatność pod względem stabilności państwa)

Zmienne:

8) CORRUPTION (KORUPCJA) – zmienna badana w oparciu o dane pochodzące z Corruption Perception Index, który publikuje listę państw wg poziomu zagrożenia korupcją wśród urzędników publicznych. Ta zmienna jest mierzona w skali od 0 do 100 pkt gdzie 0 – powszechna korupcja, 100 – brak korupcji, przejrzystość procedur.

9) GOVERNANCE (ZARZĄDZANIE) – mierzona na podstawie danych z World Bank's Worldwide Governance Indicators Project. Ta zmienna jest mierzona od -2,5 (słabe zarządzanie) do +2,5 (sprawne zarządzanie).

10) INDEPENDENCE OF JUDICIARY (NIEZAWISŁOŚĆ WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI) – zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Cingranelli – Richards (CIRI) Human Rights Database, która prezentuje dane dotyczące poziomu respektowania praw człowieka przez instytucje rządowe. Zmienna ta jest mierzona w skali od 0 – brak niezawisłości wym. sprawiedliwości, 1 – częściowa niezawisłość wym. sprawiedliwości, 2 – pełna niezawisłości wym. sprawiedliwości

11) PEACE INDEX (WSKAŹNIK POKOJU) – zmienna mierzona w skali pięciopunktowej, gdzie 1 – oznacza kraj, w którym panują warunki pokojowe, a 5 – oznacza kraj, w którym nie ma warunków pokojowych. Dane do mierzenia tej zmiennej pochodzą z the Global Peace Index, który mierzy poziom pokoju w 162 państwach według 22 ilościowych i jakościowych

wskaźników uwzględniających m.in. istnienie lub brak przemocy oraz obaw przed przemocą. Dla 5 państw, których nie uwzględnia ten Index, ta zmienna nie jest wyliczana do ogólnej średniej.

12) POLITICAL INSTABILITY (DESTABILIZACJA POLITYCZNA) – zmienna badana na podstawie wyników publikowanych przez the Political Instability Index, który mierzy poziom zagrożenia władzy destabilizacją i ruchami antyrządowymi wynikającymi m.in. z niezadowolenia na tle ekonomicznym i ogólną podatnością społeczną na powstawanie antyrządowych ruchów. Indeks ten prezentuje państwa w skali od 0 – brak niestabilności i podatności na ruchy antyrządowe do 10 – wysoka destabilizacja władz.

13) VIOLENT CRIME (BRUTALNA PRZESTĘPCZOŚĆ/ ZBRODNIENIE) – zmienna badana na podstawie danych publikowanych przez the United Nations Office on Drugs and Crime Global Study on Homicide, który gromadzi informacje dotyczące zabójstw popełnianych z premedytacją. Ta zmienna jest oceniana na podstawie liczby zabójstw popełnianych z premedytacją w przeliczeniu na 100 000 osób.

14) WEAPON ACCESS (DOSTĘP DO BRONI) – zmienna badana na podstawie informacji publikowanych w the Global Peace Index, który mierzy poziom pokoju w 162 państwach według 22 ilościowych i jakościowych wskaźników. Zmienna ta stanowi ilościową ocenę dostępu do broni małej i lekkiej i jest oceniana w skali od 1 (b. mała dostępność) do 5 (powszechny dostęp do broni). Dla 5 krajów - nieuwzględnionych w tym Indexie – ta zmienna nie jest liczona do średniej tej kategorii.

III. kategoria: DEVELOPMENT VULNERABILITY DIMENSION (podatność na tle rozwoju)

Zmienne:

15) ACCESS TO FINANCIAL SERVICES (DOSTĘP DO OBSŁUGI FINANSOWEJ) – zmienna mierzona na podstawie the International Monetary Funds's Financial Access Survey. Zmienna ocenia liczbę instytucji bankowych (w tym również banków komercyjnych) w przeliczeniu na 100 000 osób.

16) CELL PHONE USERS (LICZBA UŻYTKOWNIKÓW TELEFONÓW KOMÓRKOWYCH) – zmienna badana na podstawie World Bank's World Development Indicators. Zmienna ta mierzy liczbę abonentów komórkowych w przeliczeniu na 100 osób.

17) CREDIT INFORMATION (INFORMACJA NA TEMAT KREDYTÓW) - zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z World Bank's World Development Indicators i jest oceniana w skali od 0 do 6. Im więcej punktów, tym większa dostępność do informacji na temat kredytów pochodzących zarówno od prywatnych jak i publicznych instytucji.

18) GDP PPP (GROSS DOMESTIC PRODUCT PER CAPITA in terms of PURCHASING POWER PARITY) (PRODUKT KRAJOWY BRUTTO PRZYPADAJĄCY NA 1 MIESZKAŃCA W PORÓWNANIU DO SIŁY NABYWCZEJ) – zmienna badana na podstawie danych pochodzących z CIA World Fact Book wyrażany w dolarach amerykańskich.

19) HDI (HUMAN DEVELOPMENT INDEX) (WSKAŹNIK ROZWOJU SPOŁECZNEGO) – zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z the United Nations' HDI, który mierzy ten wskaźnik na podstawie informacji dotyczących życiowych oczekiwań, dostępu do edukacji oraz wysokości dochodu. Zmienna ta jest mierzona w skali od 0 (niski wskaźnik) do 1 (wysoki wskaźnik).

20) INTERNATIONAL DEBT (MIĘDZYNARODOWY DŁUG) – zmienna mierzona na podstawie informacji z the World Bank’s World Development Indicators . Zmienna ta ma dwie wartości: 0 – kraje nieposiadające wysokiego zadłużenia, 1 – kraje bardzo mocno zadłużone.

21) INTERNET ACTIVITY (UŻYTKOWANIE INTERNETU) – zmienna mierząca liczbę wszystkich użytkowników Internetu w przeliczeniu na 100 osób.

22) LITERACY (ALFABETYZACJA) – zmienna mierzona na podstawie danych z Central Intelligence Agency World Fact Book określająca skalę alfabetyzacji społeczeństwa i jest mierzona w skali od 0 – (analfabetyzm) do 100 (pełna alfabetyzacja).

23) SOCIAL SAFETY NET (ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE) – zmienna mierzona wg informacji podawanych przez Międzynarodową Organizację Pracy (the World Social Security Report), która ocenia państwa biorąc pod uwagę kwestie dotyczące zabezpieczenia społecznego np. zabezpieczenie społeczne na wypadek choroby, inwalidztwa, macierzyństwa, system emerytalny, ubezpieczenie zdrowotne, zasiłki rodzinne, bezrobocie. Państwa – dla tej zmiennej – mogą uzyskać od 0 (brak jakichkolwiek świadczeń socjalnych) do 8 (wszystkie świadczenia są dostępne).

IV kategoria: DISCRIMINATION VULNERABILITY DIMENSIONS (podatność na tle dyskryminacji)

Zmienne:

24) GINI COEFFICIENT (WSPÓŁCZYNNIK GINIEGO) – zmienna mierząca nierówności dochodów w skali od 0 do 100, gdzie 100 to wskaźnik wysokiej nierówności, a 0 – pełne zrównanie.

25) WOMEN’S ECONOMIC RIGHTS (PRAWA EKONOMICZNE KOBIET) - zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Cingranelli Richards Rights Database. Zmienna ta jest oceniana w 4-stopniowej skali gdzie 0 oznacza, że kobiety nie mają żadnych praw ekonomicznych, 1 – kobiety nabywają niektóre prawa ekonomiczne, 2 – kobiety mają przyznane niektóre prawa ekonomiczne, 4 – kobiety mają wszystkie prawa ekonomiczne.

26) WOMEN’S POLITICAL RIGHTS (PRAWA POLITYCZNE KOBIET) - zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Cingranelli Richards Rights Database. Zmienna ta jest oceniana w 4-stopniowej skali gdzie 0 oznacza, że kobiety nie mają żadnych praw politycznych, 1 – kobiety nabywają niektóre prawa polityczne 2 – kobiety mają przyznane niektóre prawa polityczne, 4 – kobiety mają wszystkie prawa polityczne.

27) SEXUAL ORIENTATION (ORIENTACJA SEKSUALNA) – zmienna mierzona na podstawie informacji publikowanych przez Gallup Analytics, który prezentuje szczegółowe wyniki na temat podejścia do tej kwestii w 100 państwach. Zmienna ta jest prezentowana procentowa w oparciu o wyniki udzielanych odpowiedzi negatywnych na pytanie czy dane miasto (lokalizacja) jest odpowiednie do mieszkania dla ludzi o homoseksualnej orientacji.

28) DISABLED RIGHTS (PRAWA NIEPEŁNOSPRAWNYCH) - zmienna mierzona na podstawie informacji publikowanych przez Gallup Analytics, który prezentuje szczegółowe wyniki na temat podejścia do tej kwestii w 100 państwach. Zmienna ta jest prezentowana procentowa w oparciu o wyniki udzielanych odpowiedzi negatywnych na pytanie czy dane miasto (lokalizacja) jest odpowiednio przystosowane do życia dla ludzi niepełnosprawnych.

29) IMMIGRANTS (IMIGRANCI) - zmienna mierzona na podstawie informacji publikowanych przez Gallup Analytics, który prezentuje szczegółowe wyniki na temat podejścia do tej kwestii w 100 państwach. Zmienna ta jest prezentowana procentowa w oparciu o wyniki udzielanych

odpowiedzi negatywnych na pytanie czy dane miasto (lokalizacja) jest odpowiednie do mieszkania dla imigrantów.

30) RACIAL AND ETHNIC MINORITIES (MNIJSZOŚCI RASOWE I ETNICZNE) - zmienna mierzona na podstawie informacji publikowanych przez Gallup Analytics, który prezentuje szczegółowe wyniki na temat podejścia do tej kwestii w 100 państwach. Zmienna ta jest prezentowana procentowo w oparciu o wyniki udzielanych odpowiedzi negatywnych na pytanie czy dane miasto (lokalizacja) jest odpowiednie do mieszkania dla ludzi należących do mniejszości rasowych i etnicznych.

V. kategoria: HUMAN RIGHTS VULNERABILITY (podatność na tle praw człowieka)

Zmienne:

31) ACCESS TO LEGAL AND PROPERTY RIGHTS (DOSTĘP DO PRAW I WŁASNOŚCI) – zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z International Property Rights Index, który ocenia państwa pod względem dostępu do prawa własności. Zmienna ta jest oceniana na podstawie 3 kategorii danych: prawne i polityczne uwarunkowania dostępu do prawa własności, fizyczne prawa własności, intelektualne prawa własności i jest mierzona w skali od 0 do 10, gdzie 10 oznacza powszechny dostęp do prawa własności, a 0 oznacza brak jakichkolwiek praw własności.

32) POLITICAL RIGHTS (PRAWA POLITYCZNE) – zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Freedom House, przedstawiający porównywalne oceny występowania praw politycznych i swobód obywatelskich. Ta zmienna jest oceniana w skali od 1 (powszechność praw politycznych) do 0 (brak lub bardzo ograniczone prawa polityczne).

33) CIVIL LIBERTIES (WOLNOŚCI OBYWATELSKIE) – zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Freedom House i jest mierzona w skali od 1 (powszechność swobód obywatelskich) do 7 (brak swobód obywatelskich).

34) FREEDOM ASSEMBLY (WOLNOŚĆ ZGROMADZEŃ) – zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Cingranelli Richards Rights Database. Zmienna ta jest wyrażana w skali od 0 do 2, gdzie 0 oznacza brak wolności zgromadzeń, 1 – wolność zgromadzeń jest dostępna w ograniczonym zakresie, 2 – wolność zgromadzeń jest powszechna.

35) FREEDOM OF RELIGION (WOLNOŚĆ WYZNANIA) - zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Cingranelli Richards Rights Database. Zmienna ta jest wyrażana w skali od 0 do 2, gdzie 0 oznacza zakaz praktyk religijnych, 1 – istnienie ograniczonych restrykcji w tym zakresie, 2 – brak restrykcji w tym zakresie.

36) FREEDOM OF SPEECH (WOLNOŚĆ SŁOWA) - zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Cingranelli Richards Rights Database. Zmienna ta jest wyrażana w skali od 0 do 2, gdzie 0 oznacza całkowitą cenzurę mediów, 1 – istnienie ograniczonej cenzury mediów, 2 – brak cenzury w mediach.

37) WORKER'S RIGHTS (PRAWA PRACOWNICZE) - zmienna mierzona na podstawie danych pochodzących z Cingranelli Richards Rights Database. Zmienna ta jest wyrażana w skali od 0 do 2, gdzie 0 oznacza prawa pracownicze są mocno ograniczone, 1 – prawa pracownicze są częściowo ograniczone, 2 – prawa pracownicze są w pełni chronione.

NORMALISATION (STANDARYZACJA)

Powyżej wymienione zmienne, wg których mierzona jest kategoria podatności pochodzą z różnych źródeł, które chociaż cieszą się wiarygodnością, to jednak są mocno zróżnicowane w swej jakości. W celu ich ujednoczenia i możliwości zastosowania do obliczenia jednej kategorii został wprowadzony model (formuła) ujednoczający jedną zmienną względem drugiej zmiennej wg tej samej skali, gdzie przyjęta wartość minimalna wynosi 1 a maksymalna – 100.

Zastosowana formuła na następujący wzór: $y=1+(x-A)*(100-1)/(B/A)$

Gdzie A oznacza jedną (konkretną) zmienną, która stanowi wartość minimalną tj 1 a druga zmienna została oznaczona jako B i stanowi wartość maksymalną (tj. 100).

W świetle wyników **GLOBAL INDEX SLAVERY 2014** w kategorii **VULNERABILITY (PODATNOŚĆ NA NIEWOLNICTWO)** na 167 państw **POLSKA** została ulokowana na 143 miejscu (gdzie 1 miejsce to najłabsza pozycja, 167 – najlepsza pozycja) zdobywając w sumie 25,5 pkt, a w poszczególnych kategoriach otrzymując następujące wyniki:

I. SLAVERY POLICY (polityka dot. niewolnictwa) – 1.0

II HUMAN RIGHTS (Prawa człowieka) – 21.7

III. DEVELOPMENT (rozwój) – 27.1

IV. STATE STABILITY (stabilność państwa) – 22.2

V. DISCRIMINATION (dyskryminacja) – 48.2

W 2014 r. dla wartości **VULNERABILITY (PODATNOŚCI NA NIEWOLNICTWO)** najlepiej (tj. najniżej) zostały ocenione następujące państwa:

167 – Norwegia (kat I - 11.6, kat II – 16.0, kat III – 25.6, kat IV – 7.8, kat V – 2.5) otrzymując łączny wynik – 11,3.

166 – Holandia (kat. I – 11.6, kat II – 9.2, kat. III – 25.1, kat. IV – 13.5, kat V – 8.4) otrzymując łączny wynik 11,4

165 – Australia (kat I – 11.6, kat II – 2.9, kat III – 24.8, kat. IV – 13.5, kat. V – 15.1) otrzymując łączny wynik 11,5

164 – Nowa Zelandia (kat I – 15.1, kat. II – 8.6, kat III – 26.6, kat. IV – 6.6, kat V – 6.8) otrzymując łączny wynik 12,7

163 miejsce – Szwecja (kat I - 8.1, kat II – 15.7, kat. III – 26.5, kat. IV – 10.1, kat. V – 10.9) otrzymując łączny wynik 13,5

Najgorzej zaś następujące państwa:

1 miejsce – Somalia (kat I – 85.9, kat II – 100, kat. III – 92.8, kat IV – 85.5, kat V – 100) – łącznie otrzymując 94.9 pkt

2 miejsce – Erytrea (kat I – 92.9, kat II – 100, kat. III – 86.3, kat IV – 55.9, kat. V – 83.5) łącznie otrzymując 83,8 pkt

3 miejsce – Sudan (kat I – 78.8, kat II – 100, kat III – 79,7, kat IV – 79.8, kat V – 59.9) otrzymując łącznie 82.6 pkt

4 miejsce – Jemen (kat I – 89.4, kat II – 94.5, kat III – 64.6, kat IV – 69.7, kat. V – 84.4) łącznie 80.6 pkt

5 miejsce – Rep. Demokratyczna Konga (kat I – 78.8, kat II – 78.0, kat III – 83.9, kat IV – 80.7, kat V – 64.3) łącznie 79.3 pkt.

W ramach Global Slavery Index 2016 r.

Model podatności (vulnerability model) wykorzystany w 2014 r. został w 2015 r. poddany licznym testom, które wykazały, że wraz z prowadzonymi bezpośrednimi badaniami stanowi bardzo rzetelną podstawę do oceny skali zjawiska niewolnictwa w poszczególnych krajach. Niemniej w 2015 r. powiększono zespół badaczy o zewnętrznych ekspertów i recenzentów, którzy dokonali istotnych zmian w zakresie stosowanej metodologii i ujednoczenia gromadzonych danych dla tego modelu.

Podczas sesji Grupy Roboczej Ekspertów w sierpniu 2015 r. ustalono, że istnieje potrzeba aby model podatności opierał się w większym stopniu na podejściu teoretycznym, niemniej zauważono, że w przypadku niektórych państw wciąż istnieją duże braki i ograniczony dostęp do danych statystycznych.

W związku z tym w 2016 r. zmienne wykorzystane do modelu z 2014 r. zostały ponownie poddane ocenie i częściowo zmienione lub usunięte albo dodane nowe. Zmiany te wynikały z oceny dostępności rzetelnych informacji o charakterze statystycznym. Wprowadzając zmiany kierowano się 3 kluczowymi zasadami:

a) zapewnienie kontynuacji danych – w związku z tym zrezygnowano z wykorzystywania danych, które nie są regularnie publikowane i aktualizowane, lub które pochodzą z niewiarygodnych źródeł;

b) docieranie do danych źródłowych – w związku z tym zlikwidowano zmienne, które w 2014 r. określane były na podstawie innych wskaźników, w zamian za to podjęto próby dotarcia do danych źródłowych danego wskaźnika i utworzenia nowych „własnych” zmiennych, bardziej adekwatnych do badanego przedmiotu.

c) zastępowanie słabych (łatwo podważalnych) wyników, potencjalnie silniejszymi zmiennymi.

W 2016 r. przeanalizowano i zmodyfikowano również formułę ujednoczenia (standaryzacji) wyników zmiennych. Tworząc ostateczną listę zmiennych dla modelu z 2016 r. przetestowano wszystkie zmienne wg następującej formuły, która miała na celu ujednoczenie wyników zmiennych w skali od 1 do 100.

$$Y=1+(x-A)*(100-1)/(B-A)$$

W nowej formule, zmienne które określały poziom odporności na niewolnictwo (a nie poziom podatności) lub też zmienne, które przyznawały wyższe wartości dla mniejszego ryzyka były odwracane np. dla zmiennej dotyczącej poufności sądownictwa, gdzie im większa zachowana poufność tym niższe ryzyko zagrożenia, te wartości zostały odwrócone.

Niektóre zmienne, dla których dane nie są standardowo dystrybuowane (np. dot. uchodźców, przesiedleń, PKB) dane te były logarytmicznie przetransferowane bez poddawania ich formule ujednoczenia.

Po ostatecznym zaakceptowaniu nowych 24 zmiennych zostały następnie poddane sprawdzeniu współczynnikowi korelacji celem weryfikacji, czy w swym zakresie nie powielają się lub też nie wytwarzają luk informacyjnych.

Ostatnim etapem było pogrupowanie zmiennych według głównych czynników analitycznych i utworzenie 4 grup, określających charakter i przedmiot badania.

Ostatecznie dla opracowanego w 2016 r. raportu zastosowano VULNERABILITY MODEL składającego się z 24 zmiennych pogrupowanych w 4 następujących kategoriach:

I kategoria: CIVIL AND POLITICAL PROTECTIONS (ZABEZPIECZENIA OBYWATELSKIE I POLITYCZNE)

Zmienne:

- 1) CONFIDENCE OF JUDICIAL SYSTEM (poufność wymiaru sprawiedliwości)
- 2) POLITICAL INSTABILITY (polityczna destabilizacja)
- 3) WEAPON ACCESS (dostęp do broni)
- 4) DISCRIMINATION: SEXUALITY (dyskryminacja na tle seksualności)
- 5) DISPLACED PERSONS (osoby przesiedlane)
- 6) THE INDEX 2016 GOVERNMENT RESPONSE (zaangażowanie rządu wg indexu z 2016 r.)
- 7) POLITICAL RIGHTS MEASURE (ocena praw politycznych)

II kategoria: SOCIAL, HEALTH AND ECONOMIC RIGHTS (PRAWA SOCJALNE, ZDROWOTNE I EKONOMICZNE)

Zmienne:

- 8) FINANCIAL INCLUSION: BORROWED ANY MONEY (zaangażowanie finansowe: pożyczki)
- 9) FINANCIAL INCLUSION: RECEIVED WAGES (zaangażowanie finansowe: wynagrodzenia)
- 10) CELL PHONE SUBSCRIPTIONS (abonenci telefonów komórkowych)
- 11) SOCIAL SAFETY NET (zabezpieczenie społeczne)
- 12) UNDERNOURISHMENT (niedożywienie)
- 13) TUBERCULOSIS (gruźlica)
- 14) WATER IMPROVED ACCESS (dostęp do wody)

III kategoria: PERSONAL SECURITY (BEZPIECZEŃSTWO OSOBISTE)

Zmienne:

- 15) FINANCIAL INCLUSION: AVAILABILITY OF EMERGENCY FUNDS (zaangażowanie finansowe: dostęp do oszczędności)
- 16) VIOLENT CRIME (brutalne przestępstwa/ zbrodnie)
- 17) WOMEN'S PHYSICAL SECURITY (bezpieczeństwo fizyczne kobiet)
- 18) GINI COEFFICIENT (współczynnik Giniego)
- 19) DISCRIMINATION: INTELLECTUAL DISABILITY (dyskryminacja upośledzonych intelektualnie)

20) DISCRIMINATION: IMMIGRANTS (dyskryminacja imigrantów)

21) DISCRIMINATION: MINORITIES (dyskryminacja mniejszości)

IV kategoria: REFUGEE POPULATIONS AND CONFLICT (POPULACJE UCHODŹCZE I KONFLIKTY)

Zmienne:

22) IMPACT OF TERRORISM (wpływ terroryzmu)

23) INTERNAL CONFLICT (konflikty wewnętrzne)

24) REFUGEES RESIDENT (uchodźcy)

W świetle wyników **GLOBAL INDEX SLAVERY 2016** w kategorii **VULNERABILITY (PODATNOŚĆ NA NIEWOLNICTWO)** na 167 państw **POLSKA** została ulokowana na 140 miejscu (w 2014 r. było to 143 miejsce) zdobywając w sumie 26,66 pkt (w 2014 r. - 25,5 pkt). W poszczególnych kategoriach PL otrzymała następujące wyniki:

I. CIVIL AND POLITICAL PROTECTIONS (ZABEZPIECZENIA OBYWATELSKIE I POLITYCZNE) – 34,76 pkt

II SOCIAL, HEALTH AND ECONOMIC RIGHTS (PRAWA SOCJALNE, ZDROWOTNE I EKONOMICZNE) – 19,50 pkt

III PERSONAL SECURITY (BEZPIECZEŃSTWO OSOBISTE) – 29,07 pkt

IV. REFUGEE POPULATIONS AND CONFLICT (POPULACJE UCHODŹCZE I KONFLIKTY) – 23,33 pkt

Zbliżony wynik do Polski otrzymały następujące państwa: Litwa (26,68), Czechy (26,48), Niemcy (26,29), Wielka Brytania (26,79).

W 2016 r. dla wartości VULNERABILITY (PODATNOŚCI NA NIEWOLNICTWO) **najlepiej** (tj. najniżej) zostały ocenione następujące państwa: Dania (17,30 pkt), Islandia (18,14), Nowa Zelandia (18,29), Singapur (18,38) i Portugalia (19,27). **Najgorzej** zaś oceniono: Republikę Środkowej Afryki (70,00 pkt), Rep. Dem. Kongo (68,48), Somalię (67,07), Afganistan (67,06), Sudan (66,49), Syrię (66,39) i Pd Sudan (65,59).

W jaki sposób mierzony jest stopień rozpowszechniania się zjawiska współczesnego niewolnictwa w danym państwie (= skala zjawiska w danym państwie)?

Liczenie ofiar współczesnego niewolnictwa jest trudnym przedsięwzięciem z uwagi na ukrytą naturę tego przestępstwa oraz niski poziom identyfikacji jego ofiar. Od 2014 r. Fundacja zleca WFF oraz Gallup Inc (Gallup Inc. is an international research-based company, <http://www.gallup.com/home.aspx>) przeprowadzenie badania opinii publicznej na losowo wybranej próbie. W 2014 r. WFF przeprowadziło takie badania w Brazylii, Etiopii, Indonezji, Nepalu, Nigerii, Rosji i Pakistanie, a w 2015 r. przebadano kolejne 18 państw: Bangladesz, Boliwię, Kambodżę, Chile, Dominikanę, Ghanę, Gwatemalę, Węgry, Indie, Mauretanię, Meksyk, Birnę, Filipiny, Polskę, Południową Afrykę, Sri Lanke, Tunezję i Wietnam. W sumie,

wywiadowano w ten sposób ponad 28 000 respondentów w 52 językach. Dodatkowo przeprowadzono badanie społeczne w Indiach. Łącznie z tym ostatnim badaniem przepytano ponad 42 000 osób w 53 językach.

Uogólniając, szacunki dotyczące rozpowszechnienia (skali) zjawiska zaprezentowane w Indexie są wynikiem danych statystycznych zgromadzonych na potrzeby oceny podatności (vulnerability model), jak również informacji pochodzących z wywiadów przeprowadzonych bezpośrednio z respondentami z danego kraju oraz na podstawie wtórnych danych źródłowych.

Poniżej została zaprezentowana analiza metodologii stosowanej do oceny tej wielkości (liczby zniewolonych osób w danym państwie) przyjmowana w 2014 r. i kolejno dla Indexu w 2016 r.

Global Slavery Index 2014

Metodologia oszacowania skali zjawiska składała się z 4 etapów:

- 1) Gromadzenie i weryfikowanie szacunków z wtórnych danych źródłowych;
- 2) Przeprowadzenie badania opinii publicznej na losowej próbie wybranych państwach;
- 3) Ekstrapolacja danych pochodzących z 1 i 2 etapu (w tym wyników ankiet);
- 4) Dostosowywanie wyników na poziomie krajowym.

EKSTRAPOLACJA – jest to prognozowanie wartości pewnej zmiennej lub funkcji poza zakresem, dla którego mamy dane, przez dopasowanie do istniejących danych pewnej funkcji, następnie wyliczenie jej wartości w szukanym punkcie.

Etap I: gromadzenie i weryfikacja szacunków z wtórnych źródeł

Na potrzeby Indexu 2014 zgromadzono i przeanalizowano informacje z wtórnych źródeł za okres ostatnich 10 lat w odniesieniu do 58 państw. Uwzględniano przy tym wszelką literaturę, raporty, wyniki badań, które opierały się na „jakościowych źródłach” tj. na bezpośrednio gromadzonych danych lub danych przetworzonych z przejrzystą metodologią. W ten sposób w ciągu 6 miesięcy stworzono bazę danych składającą się z ponad 4 000 wtórnych danych źródłowych.

Ponadto, zespół badaczy WFF ustalił wyniki badań w tym zakresie już przeprowadzonych w takich krajach jak: Namibia, państwa Europy Wschodniej (Białoruś, Bułgaria, Mołdowa, Rumunia, Ukraina), Niger, Kongo i Haiti.

Etap 2: badanie próby losowej

W ramach tego etapu badacze WFF wraz z Gallup Inc. przeprowadzili badanie losowej próby w 7 wybranych państwach tj.: w Brazylii, Etiopii, Indonezji, Nepalu, Nigerii, Rosji i Pakistanie. Wybór tych państw wynikał z następujących powodów:

- są to przede wszystkim państwa pochodzenia, w związku z tym przeprowadzanie wywiadów z migrantami zarobkowymi jest możliwe dopiero po ich powrocie do krajów pochodzenia;
- potrzeba zapewnienie odpowiedniej reprezentacji dla danego regionu;
- uzupełnienie istniejących luk informacyjnych.

Na tym etapie przeprowadzono również ogólnoswiatowe badanie reprezentatywnej próby dla ponad 160 państw w ponad 140 językach, co miało stanowić reprezentację 95% światowej populacji osób dorosłych (pow. 15 r. ż.). W tym celu opracowano ankietę (kwestionariusz), którą wypełniano bądź w bezpośrednim kontakcie z respondentem, bądź telefonicznie. Przeprowadzając to badanie przyjęto następujące zasady:

- ustalono grupę docelową, którą były wszystkie osoby dorosłe (tj. pow. 15 r.ż.);
- przewidziano możliwość udzielania odpowiedzi przez instytucje, ale tylko dla regionów o bardzo małym zagęszczeniu lub w regionach niestabilnych, gdzie istniało zagrożenie dla bezpieczeństwa ankietowanych;
- kwestionariusz przetłumaczono na większość języków;
- przeprowadzono szczegółowe szkolenia dla personelu ankietującego i wypracowane jednolite standardy wypełniania ankiet;
- ustanowiono procedury zapewniające jakościowy dobór prób i respondentów.

Ankieta zawierała zestaw 4 pytań:

1. Czy ty bądź ktoś z najbliższej twojej rodziny był zmuszany do pracy przez swojego pracodawcę?
2. Czy ty bądź ktoś z najbliższej twojej rodziny był zmuszany przez pracodawcę do oddania długu?
3. Czy tobie bądź komuś z najbliższej twojej rodziny oferowano pewien rodzaj pracy, a następnie był zmuszany do wykonywania innej bez możliwości rezygnacji?
4. Czy ty bądź ktoś z najbliższej twojej rodziny był zmuszany do małżeństwa?

W przypadku gdy respondent odpowiedział twierdząco na choćby jedno pytanie były zadawane dalsze szczegółowe pytania, mające na celu doprecyzowanie tej informacji.

W ramach tego badania były brane pod uwagę następujące rzeczy:

- respondenci, którzy odpowiedzieli twierdząco na chociaż jedno z pytań,
- wszystkie przypadki dotyczące wykorzystywania do pracy (do wykonywania której osoby były zmuszane);
- wszystkie przypadki dotyczące przymusowych małżeństw, które miały nastąpić bez wyraźnej zgody osoby;
- wszystkie informacje dotyczące doświadczeń zniewolenia z ostatnich 5 lat.

Etap 3: Proces ekstrapolacji

Wyniki etapów 1 i 2 posłużyły jako baza do przeprowadzenia procesu ekstrapolacji wobec wszystkich 167 państw. W tym celu ustalono 19 danych punktowych (10 pochodziło z badań przeprowadzonych w wybranych państwach przez WFF, a 9 z szacunków z wtórnych danych źródłowych).

Proces ekstrapolacji to przede wszystkim ustalenie właściwych proporcji np. w 2014 r. we wszystkich 167 państwach raportowano przypadki zniewolenia, co oznaczało że najniższa wartość musi być większa od 0, a maksymalną będzie wyznaczało Haiti, gdzie tych zgłoszeń było najwięcej.

W celu prawidłowego zastosowania 19 danych punktowych, w pierwszej kolejności państwa zostały pogrupowane wg wyników modelu podatności (Vulnerability model), przy uwzględnieniu 5 wyznaczonych dla tego modelu kategorii. Następnie stosując algorytm k-means clustering (polegający na kwantyzacji wektorowej) wszystkie 167 państwa zostały podzielone na kolejne 7 grup, dla których została opracowana siatka z właściwymi danymi punktowymi. Przydzielanie państw do poszczególnych grup odbywało się na podstawie badania uprzednio przeprowadzonego przez WFF. Były to następujące grupy:

1. Brak występowania	- 29 (liczba państw w grupie)
2. Namibia	- 20
3. Brazylia, Bułgaria, Mołdowa, Rumunia, Ukraina	- 30
4. Nepal, Indonezja, Rosja, Białoruś, Etiopia, Nigeria	- 21
5. Katar, Malezja, Arabia Saudyjska	- 15
6. Niger, Haiti	- 35
7. Kongo, Pakistan	- 17

Ten podział stanowił punkt wyjścia do dalszej oceny. W ramach z każdej grup, państwa były oceniane i klasyfikowane wg stopnia podatności na niewolnictwo (vulnerability model). W ramach każdej grupy brano również pod uwagę cechy wspólne państw np. położenie geograficzne, ukształtowanie terenu.

Po zakończeniu procesu grupowania, eksperci dokonywali szczegółowej analizy (państwo po państwie) czy ostateczna klasyfikacja państwa w ramach procesu ekstrapolacji jest zgodna z danymi szacunkowymi zgromadzonymi w pierwszym etapie.

Ostatnim etapem było dostosowywanie na poziomie krajowym.

PROCES EKSTRAPOLACJI NA PRZYKŁADZIE KAMBODŻY

Kambodża została zakwalifikowana do grupy 6, którą charakteryzują państwa gęsto zaludnione, o niskim dochodzie. Dla tej grupy dostępne były dwie wartości punktowe. Średnia dla proporcji Niger i Haiti, wskazywała, że można oczekiwać, że dla tych państw ok 1% populacji żyje w niewolnictwie.

Następnie wzięto pod uwagę wyniki badania próby losowej przeprowadzone w państwach z regionu Kambodży. Dla Kambodży takim państwem była Indonezja. Wyniki zjawiska niewolnictwa dla Indonezji były niższe i wynosiły ok 0,3% populacji.

Biorąc pod uwagę przynależność do grupy oraz regionalne podobieństwa z Indonezją, prawidłowa wielkość zniewolenia dla Kambodży została ustalona pomiędzy tymi dwiema wielkościami. Następnie tę proporcję pomnożono przez wielkość populacji Kambodży i dostosowano względem danych punktowych dla grupy 6 biorąc również pod uwagę różnice pomiędzy Indonezją a Kambodżą w zakresie podatności na niewolnictwo.

Ostatecznie przeprowadzono następujące działania:

$$(Indonezja) * 0,4 + (\text{Średnia dla Niger i Haiti}) * 0,6 = 0,001143026 + 0,009149254 = 0,01029228$$

$$0,01029228 * 15,135,169 \text{ (populacja Kambodży)} = 155,800 \text{ ludzi jest zniewolonych w Kambodży}$$

W świetle wyników **GLOBAL INDEX SLAVERY 2014** w kategorii **PREVELANCE (SKALA ZJAWISKA NIEWOLNICTWA)** na 167 państw **POLSKA** została ulokowana na 130 miejscu z liczbą 71,900 zniewolonych osób, co stanowi 0,187% populacji (populacja PL = 38,530,725).

W tej kategorii w 2014 r. **najniżej (a zatem najlepiej)** zostały ocenione następujące państwa: Islandia (0,007% i mniej niż 100 osób), Irlandia (0,007% i 300 osób), Luksemburg (0,013 % i mniej niż 100 osób), Nowa Zelandia (0,013 % i 600 osób), Norwegia (0,013% i 700 osób). **Najgorzej** zaś oceniono: Mauretanię (4% i 155,600 osób), Uzbekistan (3,973% i 1,201,400 osób), Haiti (2,3% i 237,700 osób), Katar (1,356% i 29,400 osób), Indie (1,141% i 14,285,700 osób),

W liczbach bezwzględnych Polska zajęła 61 miejsce. Najwięcej ofiar wyliczono następującym państwom: Indie (14,285,700 osób), Chiny (3,241,400 osób), Pakistan (2,058,200 osób), Uzbekistan (1,201,400 osób) i Rosja (1,049,700 osób). Najmniej zaś w Islandii (poniżej 100 osób), Luksemburgu (poniżej 100 osób), Irlandii (300 osób), Barbados (400 osób) i Nowej Zelandii (600 osób).

Global Slavery Index 2016

Oszacowanie skali zjawiska niewolnictwa dla Global Slavery Index 2016 zostało poszerzone w porównaniu do badań z 2014 o wyniki kolejnych 18 badań opinii publicznej na losowo wybranej reprezentatywnej próbie. W 2014 r. takie badanie było prowadzone wobec 7 państw (Brazylia, Etiopia, Indonezja, Nepal, Nigeria, Rosja i Pakistan). Index z 2016 r. uwzględnił również następne 18 badań wykonanych w Bangladeszu, Boliwii, Kambodży, Chile, Dominikanie, Ghanie, Gwatemali, na Węgrzech, w Indiach, Mauretanii, Meksyku, Myanmar, na Filipinach, w Polsce, Południowej Afryce, Sri Lance, Tunezji i Wietnamie.

Ponadto, zmodyfikowano metodologię szacowania tego zjawiska. Dla Index 2016 przyjęto następujące fazy:

1. bezpośrednie badanie opinii publicznej na reprezentatywnej losowej próbie (dla 25 państw)
2. oszacowanie kilku zestawień danych statystycznych gromadzonych wg różnych systemów (zastosowano wyłącznie wobec 2 państw: Wielkiej Brytanii i Holandii)
3. ekstrapolacja przeprowadzona w oparciu o matematyczny model ryzyka z wykorzystaniem danych otrzymanych z przeprowadzonych badań.

1 faza: bezpośrednie badanie opinii publicznej na reprezentatywnej losowej próbie –

W 2016 r. dodano wyniki kolejnych 18 badań, które zostały przeprowadzone wg tej samej metodologii co poprzednie 7 i przy użyciu tych samych narzędzi (kwestionariusza). Dla Polski próba ta wyniosła 1000 respondentów, przepytanych w języku polskim wg uniwersalnego kwestionariusza. Badanie to wskazało, że w Polsce występuje 181,100 zniewolonych osób co stanowi 0,48 % populacji¹.

¹ Polska jak i pozostałe 24 państwa, które były poddane bezpośredniemu badaniu nie zostały już poddane kolejnym fazom w tym ekstrapolacji. Zatem należy przyjąć, iż wynik dla Polski w

2 faza: oszacowanie kilku zestawień danych statystycznych gromadzonych wg różnych systemów (Multiply System Estimation MSE) –

Metoda została w ostatnich latach zastosowana do oceny danych dotyczących praw człowieka w regionach konfliktowych np. dla niektórych regionów Syrii.

MSE może być stosowana w krajach, gdzie badanie za pomocą reprezentatywnej losowej próby nie zdaje rezultatów. Jest to charakterystyczne szczególnie dla wysoko rozwiniętych krajów, cechujących się niską podatnością na niewolnictwo, i w których występują stosunkowo rzadko przypadki niewolnictwa, a organy ścigania są dobrze zorganizowane przez co działalność kryminalna jest jeszcze bardziej ukryta. W efekcie przypadki wykorzystania są na tyle rzadkie, że mogą nie zostać wychwycone w losowej próbie podczas badania.

Metoda MSE została wykorzystana w 2014 r. do badania skali współczesnego niewolnictwa w Wielkiej Brytanii. Na podstawie danych z UK National Crime Agency Strategic Assessment, utworzono i porównano 6 list różnych danych, w świetle czego ustalono liczbę ofiar niewolnictwa między 10 000 a 13 000 osób. Ten wynik został uwzględniony w Indexie 2016 dla Wielkiej Brytanii i wykorzystany do ekstrapolacji w stosunku do krajów o podobnym profilu ryzyka głównie do państw z Europy Wschodniej. Metoda MSE była również testowana w Holandii w 2016 r. wg tej samej metodologii co w Wielkiej Brytanii.

3 faza: obliczanie skali zjawiska dla państw, które nie zostały uwzględnione w bezpośrednim badaniu ani w ramach metody MSE - za pomocą procesu ekstrapolacji wg następujących etapów:

1. państwa są grupowane wg wyników modelu podatności na niewolnictwo (Vulnerability model)

Zgodnie z algorytmem K - means cluster analysis 167 państw jest pogrupowane wg podobieństwa profilu ryzyka w oparciu o wyniku badania podatności na zjawisko niewolnictwa. Grupy te liczą od 4 do 25 państw każda, chociaż badania wskazują, że optymalnie grupy powinny liczyć od 10 do 15 państw. W sumie utworzono 12 następujących grup:

1. Pakistan, Nigeria, Kongo	- 13 (liczba państw w grupie)
2. brak danych z badania	- 4
3. Myanmar, Indie, Etiopia, Filipiny, Meksyk, Rosja, Bangladesz	- 19
4. Mauretania, Ghana	- 16
5. Kambodża	- 12
6. Południowa Afryka, Indonezja, Nepal	- 8
7. Gwatemala, Dominikana, Brazylia	-12
8. Brak danych z badania	- 13
9. Boliwia, Wietnam	- 17
10. Polska, Chile, Tunezja, Sri Lanka	- 25

2016 r. w tym przedmiocie opiera się wyłącznie na bezpośrednim badaniu opinii publicznej przeprowadzonym na reprezentatywnej losowo wybranej próbie 1000 osób. (przyp. autora)

11. Wielka Brytania	- 17
12. Węgry	- 11

2. W ramach każdej grupy ustanawiane są dane punktowe. W sumie opracowano 28 danych punktowych (25 pochodzi z bezpośrednich badań, 2 z badania MSE dla Wielkiej Brytanii i Holandii oraz jedno z odrębnego badania Konga). Te dane punktowe stanowią podstawę do wyliczenia skali zjawiska dla wszystkich państw w danej grupie. Jest to średnia proporcja wyników jakie państwa z danej grupy uzyskały w bezpośrednim badaniu.

3. Ostatni etap ekstrapolacji dotyczy dostosowywania ostatecznych wyników do uwarunkowań kraju, np. uwzględniając położenie geopolityczne, konflikty itp. dla Indexu 2016 użyto 4 rodzajów dostosowań dla konkretnych państw:

- a). konflikty – Rep. Afryki Centralnej, Kongo, Somalia, Afganistan, Sudan, Syria, Południowy Sudan, Irak, Pakistan, Yemen, Libia.
- b). praca przymusowa narzucona przez państwo – Korea Północna, Uzbekistan
- c). położenie geopolityczne – Chiny, Izrael, Haiti, Timor, Erytrea, Suazi, Malawi, Lesotho, Madagaskar, Sierra Leone, Namibia, Kenia, Islandia, Finlandia, Portugalia, Włochy.
- d). państwa wyspiarskie rozwijające się – Barbados, Wyspy Zielonego Przylądka, Kuba, Gwinea – Bissau, Gujana, Jamajka, Mauritius, Papa Nowa Gwinea, Surinam, Trynidad i Tobago.

ZASTRZEŻENIA:

Badania ankietowe najwierniej oszacowują liczbę osób poddanych niewolnictwu w państwach, gdzie ten problem jest faktycznie duży. Niemniej tego typu badania wymagają za każdym razem zadawania trudnych pytań na wrażliwe tematy, stąd istnieje prawdopodobieństwo, że część osób podczas wywiadu nie ujawnia wszystkich informacji. Zatajane mogą być szczególnie te kwestie dotyczące wykorzystania i przemocy na tle seksualnym. Metodologia badań ankietowych jest wciąż poddawana licznym testom i weryfikacji. Szczególnie dużo staranności jest przykładane do formułowania pytań. Jednakże każdorazowo wyniki tego typu badań muszą być uzupełniane rządowymi danymi statystycznymi, jak również publikacjami, które prezentują krytyczny kontekst informacji raportowanych przez administrację i jednocześnie identyfikują luki istniejących danych.

Ankietowanie losowo wybranej reprezentatywnej próby jest doskonałą metodą na dokonywanie oszacowania wielkości zjawiska, ale nie zawsze bywa doskonałą metodą badawczą i nie będzie sprawdzała się w państwach gdzie ten problem jest bardzo mały lub głęboko ukrywany. Wówczas badanie ankietowe na losowo wybranej próbie może nie wychwycić prawidłowych wartości i szacunków. Stąd do wyników badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby tego raportu należy podchodzić z dużą ostrożnością.

Metoda MSE (porównywanie kilku zestawień danych statystycznych gromadzonych wg różnych systemów) także może być z powodzeniem zastosowana wyłącznie w niektórych państwach. Wynika to z faktu, że stosowane w tej metodzie techniki wykorzystują różnego rodzaju dane i w związku z tym wszystkie one muszą pochodzić z wiarygodnych źródeł i być prawidłowo zarządzane (np. dane statystyczne Policji, organizacji pozarządowych, innych instytucji).

Metoda ekstrapolacji właściwie opiera się o systematyczne zestawienie stosowanych reguł algorytmicznych, co jest uznawane za najlepszą metodę oszacowywania przy ograniczonych

danych. Metoda ekstrapolacji wydaje się, że jest efektywna dla pomiaru zjawiska niewolnictwa, o czym świadczy fakt, iż w stosunku do 18 państw w 2014 r. zastosowano tę metodę a w 2016 r. wyniki badań ankietowych niewiele odbiegały od rezultatów uprzednio osiągniętych w ramach ekstrapolacji².

Ekstrapolacja w dużej mierze opiera się na modelu podatności danego państw (vulnerability model) oraz na odpowiednim pogrupowaniu państw (cluster process), ale także na dostępnych danych ankietowych. Jednym z największych wyzwań w opracowaniu modelu podatności na zjawisko współczesnego niewolnictwa było zgromadzenie wiarygodnych i regularnie publikowanych danych dla 167 państw. Ograniczone zdolności i fundusze oraz angaż zaledwie kilku badaczy do tak wielkiego przedsięwzięcia jak gromadzenie i zarządzanie danymi o wymiarze globalnym narażało wiele trudności w identyfikowaniu istotnych źródeł i wrażliwych danych, które precyzyjnie określałyby sytuację i skalę zjawiska w danym kraju.

Niektóre dane wykorzystane w modelu podatności charakteryzują się większą precyzją inne mniejszą, stąd nastąpiły modyfikacje np. na potrzeby Indexu 2016 dodatkowo włączono do badania informacje dotyczące uchodźców i przesiedleń. Z uwagi na dynamikę i bezprecedensowość ruchów migracyjnych i uchodźczych głównie z Środkowego Wschodu i Afryki w kierunku Europy, nastąpiły istotne trudności w prawidłowym śledzeniu, gromadzeniu i analizowaniu stosownych danych. Index 2016 opiera się na rocznym zestawieniu publikowanym przez UNHCR za rok 2014, zatem w tym zakresie istnieje spora dezaktualizacja danych wobec następstw i dynamiki procesów, jakie zachodziły w kolejnych miesiącach.

GLOBAL INDEX SLAVERY 2016 w kategorii **PREVELANCE (SKALA ZJAWISKA NIEWOLNICTWA)** odnosił się do 167 państw, co stanowi 99% światowej populacji. Dane tej części raportu przede wszystkim opierają się o wyniki bezpośrednich badań opinii publicznej przeprowadzanych na reprezentatywnej losowo wybranej próbie w 25 państwach (co stanowi 44% ogólnej populacji).

Porównując do 2014 r. raport ten został wzbogacony o nowe dane (wyniki kolejnych 18 badań), a metodologia nieznacznie zmodyfikowana. Niemniej możliwe jest dokonywanie porównań wyników osiągniętych w 2016 r. i w poprzednich latach. W tym zakresie widoczne jest, że w niektórych państwach skala zjawiska wzrosła np. w Bangladeszu (680,900 osób w 2014 r. i 1.500 000 osób w 2016 r) czy Myanma (231.600 osób – 2014 i 500.000 osób w 2016), a w innych nieco spadła (np. w Mauretanii).

W świetle wyników Global Slavery Index 2016 **najwięcej ofiar** (pierwsze miejsce w rankingu) wykazano w **Korei Północnej** (4,373% tj. 1.100.000 osób). Prezentowane wyniki wskazują, że 1 na 20 osób jest poddana w tym kraju praktykom niewolniczym. Chociaż szczegółowe dane dla tego kraju są trudno dostępne to jednak istnieją uzasadnione podejrzenia, że władza Korei Północnej powszechnie zmusza obywateli do prac przymusowych i stosuje tzw. obozy pracy. Osoby są zmuszane do wielogodzinnej pracy w gospodarstwach rolnych, na budowach, w kopalniach, przemyśle odzieżowym oraz są surowo karane w przypadku niewyrobienia ustanowionych norm. Rząd Korei Północnej wykorzystuje swoich obywateli również poza granicami kraju wysyłając ich do pracy głównie

² W przypadku Polski była to jednak znacząca różnica. W 2014 r. za pomocą procesu ekstrapolacji oszacowano 71 900 zniewolonych osób, a w 2016 r. poprzez bezpośrednie badanie reprezentatywnej losowo wybranej próby 1000 osób oszacowano 181 100 zniewolonych osób (przyp. autora).

do Chin i Rosji. Choć nie istnieją tego typu twarde dane to jednak podejrzewa się rosnący trend handlu kobietami do przymusowych małżeństw i eksploatacji seksualnej szczególnie do Chin i innych krajów sąsiadujących z Koreą Pn.

Na drugim miejscu, podobnie jak w 2014 r., uplasował się **Uzbekistan** (3,973% - 1.236,600 osób), co również wynika z faktu, że władze tego kraju zmuszają obywateli do wykonywania prac przymusowych. Choć rząd Uzbekistanu podjął w ostatnim czasie pewne kroki w celu ograniczenia praktyk niewolniczych głównie w przemyśle bawełnianym, to jednak skala wykorzystania pracowników w tej gałęzi przemysłu jest wciąż bardzo wysoka.

W pierwszej trójce znalazła się **Kambodża** (1,648% - 256,800 osób), gdzie przede wszystkim rośnie skala zjawiska wykorzystania seksualnego oraz żebractwa. Niemniej badanie bezpośrednio wykazało również istnienie przypadków wykorzystania do pracy przymusowej m.in. w przemyśle, budownictwie, rolnictwie i gospodarstwach domowych.

Indie to czwarty kraj na liście, ponownie wysoko sytuowany w tym rankingu (1,403% - 18,354,700 osób). Choć władze tego kraju opracowują i wdrażają politykę oraz przepisy ograniczające niewolnictwo, to jednak bezpośrednio badanie wykazało, że w tym kraju wciąż istnieje bardzo wysoki odsetek wykorzystania szczególnie w gospodarstwach domowych, na budowach, farmach, a także w sex bussinesie.

Katar (1,356% - 30.300 osób), podobnie jak w 2014 r. został wysoko uplasowany na piątym miejscu. Ta wysoka pozycja wynika przede wszystkim z powszechnego wykorzystywania do pracy migrantów.

W raporcie z 2016 r. zwrócono także uwagę na eskalację konfliktów na Środkowym Wschodzie i ekspansję tzw. Państwa Islamskiego. Ta sytuacja przyczynia się do gwałtownego wzrostu liczby uchodźców i przesiedleńców, a tym samym powoduje, że dane gromadzone na temat państw tego regionu są mniej wiarygodne, przy założeniu, że istniejąca tam sytuacja jeszcze bardziej wzmaga praktyki niewolnicze.

Najniższy poziom zagrożenia niewolnictwem podobnie jak w 2014 r. odnotowano w krajach Europy Zachodniej, USA, Kanadzie, Australii i Nowej Zelandii. Najniższa skala zjawiska występuje w Nowej Zelandii (0,018% - 800 osób), Irlandii (0,018% - 800 osób), Norwegii (0,018% - 900 osób), Danii (0,018% - 1500 osób), Szwajcarii (0,018% - 1500 osób), Austrii (0,018% - 1500 osób), Szwecji (0,018% - 1800 osób), Belgii (0,018% - 2000 osób), Austrii (0,018% - 4.300 osób) i Kanadzie (0,018% - 6500 osób).

Polska na 167 państw w tym zakresie została sklasyfikowana na **24 miejscu tj. za 72 państwami** (państwa z taką samą punktacją wspólnie zajmowały to samo miejsce³) czyli *de facto* na **73 miejscu** otrzymując wynik 0,476% ze wskazaniem 181.100 osób zniewolonych, tym samym plasując się bezpośrednio za Botswaną, Dżibuti i Nigerią, ale przed Ukrainą, Kazachstanem i Azerbejdżanem, które będąc niżej wyprzedziły Polskę w tym rankingu.⁴

³ przyp. autora.

⁴ Porównując do 2014 r. jest to zdecydowanie gorszy wynik (w 2014 r. Polska osiągnęła 0,1865% - 71,900 osób zniewolonych) niemniej należy pamiętać o nieco zmodyfikowanej metodologii (niemal wszystkie państwa otrzymały w 2016 r. gorsze wyniki) oraz o tym, że Polska była w 2016 r. oceniana na podstawie bezpośredniego badania opinii publicznej, a w poprzednim raporcie była poddana procesowi ekstrapolacji (przyp. autora).

W liczbach bezwzględnych najwięcej ofiar niewolnictwa wskazano w: Indiach, Chinach, Pakistanie, Bangladeszu, Uzbekistanie, Północnej Korei, Rosji, Nigerii, Kongo i Indonezji. Łącznie w tych 10 państwach występuje 68% wszystkich ofiar niewolnictwa na świecie. Najmniej zaś w Luksemburgu, Islandii, Barbados, Nowej Zelandii, Irlandii, Danii, Szwajcarii, Austrii i Szwecji.

Polska w rankingu liczb bezwzględnych zajęła 38 miejsce.

W jaki sposób oceniane są programy/ działania rządowe w zakresie przeciwdziałania współczesnemu niewolnictwu?

Rząd pełni kluczową rolę w zwalczaniu niewolnictwa w danym państwie, gdyż to rząd opracowuje i wdraża wszelkie przepisy i procedury zarówno w zakresie prewencji, ścigania jak i ochrony osób pokrzywdzonych. W związku z tym Global Slavery Index również uwzględnił ocenę rządu i jego działań podejmowanych w tym zakresie.

Na potrzeby niniejszego Indexu rząd został oceniony z punktu widzenia realizacji 5 celów:

1. identyfikacja ofiar, udzielanie im pomocy oraz wsparcia z wyjścia sytuacji zniewolenia;
2. funkcjonowanie mechanizmów karnych (ścigania i karania sprawców);
3. koordynacja i zarządzanie problemem na poziomie centralnym;
4. określenia prawidłowego podejścia do problemu w tym funkcjonowanie instytucji i programów społecznych;
5. działalność przedsiębiorców i rządu w ramach realizacji zamówień publicznych ograniczająca popyt na dobra i usługi z wykorzystaniem praktyk niewolniczych.

Global Slavery Raport 2014

Na potrzeby oceny rządu do raportu w 2014 r. w pierwszej kolejności opracowano ramy teoretyczne. W tym zakresie posłużono się teorią zapobiegania przestępczości, w świetle której odpowiednie działania rządu mogą również w bardzo skuteczny sposób ukrócić praktyki niewolnicze w danym państwie np. poprzez ograniczanie możliwości popełniania przestępstw, zwiększenia poziomu karalności, zmniejszenie podatności grup wrażliwych na praktyki niewolnicze, zwiększenie kompetencji i zdolności organów ścigania oraz poprzez oddziaływanie na osoby i zjawiska, które sprzyjają i propagują praktyki niewolnicze. Ponadto, rząd może bezpośrednio oddziaływać na tworzenie pozytywnego klimatu w społeczeństwie, które neguje i odrzuca praktyki i osoby dopuszczające się niewolnictwa, czyli wzmacniać społeczne moralne potępienie dla sprawców tego przestępstwa.

METODOLOGIA:

Wykorzystując opracowane ramy teoretyczne i uwzględniając 5 ww. celów rządu, Grupa Robocza ekspertów opracowała następującą metodologię oceny i klasyfikacji poszczególnych rządów w walce z niewolnictwem.

Dla każdego z 5 celów określono działania, które rząd powinien podejmować aby ten cel zrealizować. Działania te były następnie oceniane za pomocą wskaźników. W sumie ocenie poddano 5 celów, do czego miała posłużyć analiza 31 różnych aktywności rządu badanych za pomocą 130 wskaźników.

Ocena rządu następowała na podstawie wszelkich dostępnych publicznie informacji dotyczących tego problemu, jak również każdy rząd mógł w tej sprawie przedstawić swoje informacje. Administracja każdego z państwa otrzymała kwestionariusz z prośbą o uzupełnienie. Oprócz tego w 60 państwach zaangażowano miejscowych ekspertów, którzy weryfikowali i uzupełniali przesłane przez administrację kwestionariusze.

KALKULACJA:

Każda z 31 aktywności rządu była oceniana w skali od 0 do 2 pkt, gdzie 0 pkt = brak jakichkolwiek informacji lub działań, 1pkt = rząd został pozytywnie oceniony dla 1 lub 2 wskaźników (mniej niż 50%), 2 pkt = rząd został pozytywnie oceniony przez połowę lub większość wskaźników (50% lub więcej).

Klasyfikacja przyjęta w 2014 r. została zaniżona tzn. wystarczała pozytywna ocena 50% wskaźników aby otrzymać 2 pkt. Ta zasada wynikała z faktu, iż tego typu ogólnościowe badanie było przeprowadzane po raz pierwszy i liczone się z tym, że w przypadku niektórych państw istnieją duże trudności w pozyskaniu wszystkich potrzebnych informacji np. względy techniczne, dostęp do Internetu, raportów itp. Nie chciano więc aby tego typu trudności negatywnie oddziaływały na końcową ocenę państw.

Ponadto, w celu rozpoznania i nagrodzenia szczególnie dobrych praktyk, przyjęto możliwość przyznawania dodatkowych 2 pkt jeśli państwo jest wybitnie zaangażowane i w tej kwestii posiada bardzo dobre doświadczenia. Niemniej te dodatkowe punkty dla poszczególnych aktywności nie były doliczane do końcowego wyniku ale znajdowały odzwierciedlenie w treści raportu.

Państwa mogły także otrzymywać negatywne oceny. W przypadku rządów, które dopuszczały się pogwałcenia praw człowieka, deportacji cudzoziemskich ofiar lub z premedytacją nie podejmowały żadnej aktywności w danym zakresie otrzymywały ujemne pkt w skali od 0 do 1. Te punkty były liczone oddzielnie i odejmowane od końcowego wyniku. W sumie państwo, które otrzymało negatywną ocenę nie miało możliwości osiągnięcia końcowego wyniku, który klasyfikowałoby je w pierwszych trzech grupach.

Następnie, na podstawie uzyskanych punktów państwa były klasyfikowane w 10 grupach: AAA (najlepsza), AA, A, BBB, BB, B, CCC, CC, C i D (najgorsza).

☐ AAA od 59 do 64 pkt

Rząd wdrożył efektywny i wszechstronny program przeciwko wszystkim formom współczesnego niewolnictwa, który zakłada przede wszystkim efektywne działania interwencyjne, jak również długoterminowe wsparcie ofiar, surowe prawo karne, współpracę na wysokim szczeblu, prowadzenie działań uwzględniających wszystkie formy niewolnictwa oraz wdrożenie rządowej polityki i prawa zamówień, w świetle którego niewolnictwo nie jest dochodowym biznesem i nie jest praktykowane wśród producentów i podwykonawców. Brak również przypadków i praktyk skazywania i deportacji ofiar.

☐ AA od 53 do 58 pkt

Rząd wdrożył wszechstronny program przeciwko większości form współczesnego niewolnictwa, który zakłada przede wszystkim zapewnienie solidnego wsparcia ofiar, istnienie dobrze rozwiniętego prawa karnego. Ponadto państwo wykazuje struktury i doświadczenia we współpracy międzyinstytucjonalnej, prowadzi działania ukierunkowane na grupy najbardziej podatne na niewolnictwo, a także posiada wskazówki/ politykę w zakresie prawa zamówień chroniących przed występowaniem praktyk niewolniczych wśród przedsiębiorców i podwykonawców.

☐ A od 47 do 52

Rząd wdrożył kluczowe komponenty wszechstronnego programu przeciwko niektórym formom współczesnego niewolnictwa, przede wszystkim w zakresie solidnego wsparcia ofiar, surowego prawa karnego. Ponadto, prowadzi współpracę międzyinstytucjonalną, podejmuje działania na rzecz społeczności najbardziej zagrożonych i prawdopodobnie podejmuje działania skutkujące tym, że w ramach prawa zamówień niewolnictwo nie jest promowane

☐ BBB od 41 do 46

Rząd wdrożył kluczowe komponenty wszechstronnego programu przeciwko niektórym formom współczesnego niewolnictwa, przede wszystkim w zakresie solidnego wsparcia ofiar, surowego prawa karnego. Ponadto, przejawia też wypracowane formy współpracy międzyinstytucjonalnej, a także zapewnia miejscowe wsparcie społecznościom zagrożonym. Rząd dopiero dostrzega problem niewolnictwa w biznesie i może dopiero zaczynać wypracowywanie praktyk w prawie zamówień lub wśród przedsiębiorców. Mogą mieć miejsce pojedyncze przypadki kryminalizacji ofiar i/lub ich deportacji.

☐ BB od 35 do 40

Rząd wdrożył program przeciwko współczesnemu niewolnictwu, który zawiera krótkoterminową pomoc ofiarom, odpowiednie przepisy prawa karnego, penalizujące niektóre formy współczesnego niewolnictwa, posiada również ciało koordynujące (mechanizm koordynacyjny na szczeblu centralnym), który zapewnia monitorowanie wykonania programu i zapewniające ochronę osób zagrożonych tym zjawiskiem. Mogą mieć miejsce pojedyncze przypadki kryminalizacji ofiar i/lub ich deportacji.

☐ B od 29 do 34

Rząd wdrożył program przeciwko współczesnemu niewolnictwu, który zawiera ograniczoną krótkoterminową pomoc ofiarom, odpowiednie przepisy prawa karnego, penalizujące niektóre formy współczesnego niewolnictwa (lub w ostatnim czasie dokonał nieskutecznych nowelizacji aktów prawnych), posiada ciało lub mechanizm, który koordynuje program i posiada programy zapewniające częściową ochronę osób zagrożonych. Pojawiają się przypadki kryminalizacji ofiar i/lub ich deportacji lub/i ułatwiające niewolnictwo osób. Świadczenia pomocowe mogą być zapewniane przez organizacje międzynarodowe i pozarządowe wspierane przez fundusze międzynarodowe, czasami również doraźnie wspierane przez rząd.

☐ CCC od 23 do 28

Rząd posiada bardzo ograniczony program przeciwko niewolnictwu zawierający ograniczone wsparcie ofiar, prawo karne penalizuje tylko niektóre formy niewolnictwa. Państwo posiada programy, które zapewniają częściową ochronę osób zagrożonych. Pojawiają się sygnały o konieczności stworzenia krajowego planu działania lub mechanizmu koordynującego

program. Pojawiają się przypadki kryminalizacji ofiar i/lub ich deportacji lub/i ułatwiający niewolnictwo osób. Świadczenia pomocowe są w większości zapewniane przez organizacje międzynarodowe i pozarządowe wspierane przez fundusze międzynarodowe, w sposób bardzo ograniczony niekiedy wspierane przez rząd.

☒ CC od 17 do 22

Rząd posiada bardzo ograniczony program przeciwko niewolnictwu zapewniając wyłącznie podstawowe wsparcie ofiar, ograniczone prawodawstwo karne, ograniczoną współpracę i mechanizmy koordynacyjne, a także wybiórczo zapewnia ochronę osobom zagrożonym. Istnieją przypadki świadczące, że rząd (poprzez niektóre procedury, prawo) zachęca do popełniania praktyk niewolniczych. Świadczenia pomocowe są w większości zapewniane przez organizacje międzynarodowe i pozarządowe wspierane przez fundusze międzynarodowe, niekiedy w sposób bardzo ograniczony również wspierane przez rząd.

☒ C od 11 do 16 pkt

Program rządu jest nieadekwatny z mocno ograniczonym lub zupełnym brakiem wsparcia dla ofiar, nieadekwatnym systemem prawa karnego, słabą koordynacją i współpracą międzyinstytucjonalną. Bardzo mało jest czynione na rzecz ochrony osób zagrożonych. Programy i praktyki rządowe wzmacniają niewolnictwo. Wsparcie jeśli jest dostępne to wyłącznie za pośrednictwem organizacji międzynarodowych i pozarządowych z bardzo znikomym zaangażowaniem państwa.

☒ D od 0 do 10 pkt

Rząd posiada całkowicie nieadekwatny program i/lub istnieją przypadki świadczące że rząd swoim działaniem sankcjonuje niewolnictwo. Niemniej, kraje zakwalifikowane do tej kategorii mogą doświadczać bardzo wysokiego stopnia ubóstwa i wewnętrznych konfliktów, które w dużym stopniu utrudniają przeciwdziałanie współczesnemu niewolnictwu.

JAKIE DZIAŁANIA I ZAPOMOCĄ JAKICH WSKAŹNIKÓW PODLEGAŁY OCENIE?

CEL I. ofiary współczesnego niewolnictwa są wspierane aby wyjść z sytuacji zniewolenia i uniezależnić się

Wskaźnik celu	Działania rządu	Wskaźniki
1. społeczeństwo wie co to jest współczesne niewolnictwo i wie jak je zgłaszać	1.1. Rząd edukuje społeczeństwo na temat zjawiska współczesnego niewolnictwa i jego mechanizmów	<ul style="list-style-type: none"> - informacja jak rozpoznawać i zgłaszać przypadki współczesnego niewolnictwa jest publicznie rozpowszechniana - tego typu informacje są rozpowszechniane systematycznie - wzrasta liczba zgłoszeń dokonywanych przez społeczeństwo
2. Rząd posiada mechanizmy dotyczące	2.1. Rząd posiada telefon zaufania, prowadzony przez	<ul style="list-style-type: none"> - istnienie telefonu zaufania, - telefon zaufania jest darmowy - telefon zaufania działa całodobowo

identyfikacji ofiar	przeszkolonych operatorów, na który można zgłaszać przypadki niewolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - tel. zaufania jest wielojęzyczny (operator posługuje się językami obcymi lub ma do dyspozycji tłumaczy) - operatorzy są przeszkoleni w zakresie współczesnego niewolnictwa i potrafią właściwie pokierować ofiarę/ przekierować sprawę
	2.2 Funkcjonariusze pierwszej linii są przeszkoleni w zakresie identyfikacji ofiar	<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia z zakresu identyfikacji ofiar dla funkcjonariuszy pierwszej linii są organizowane, - szkolenia te są prowadzone do pewnej skali (obejmują min. 1% służb policyjnych) od 2009 r. - szkolenia z tego zakresu są częścią programu szkoleniowego i obejmują wszystkich nowoprzyjętych funkcjonariuszy - istnieją procedury dla funkcjonariuszy pierwszej linii dot. identyfikacji ofiar
	2.3 pracownicy pierwszego kontaktu udzielający pomocy prawnej lub medycznej lub socjalnej są przeszkoleni z zakresu identyfikacji ofiar	<ul style="list-style-type: none"> - podejmowane są działania podnoszące świadomość nt. wskaźników dot. współczesnego niewolnictwa wśród pracowników, którzy jako pierwsi mogą mieć kontakt z ofiarą (np. pracownicy pomocy prawnej, medycznej, socjalnej) od 2009 r. - szkolenia i działania podnoszące świadomość są regularnie organizowane
	2.4 informacja jest dostępna w sektorach podwyższonego ryzyka, w tym prowadzone są kampanie informacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - informacje na temat telefonu zaufania i innej dostępnej pomocy są dystrybuowane w miejscach podwyższonego ryzyka, - prowadzone są kampanie kierowane głównie do konkretnych przedsiębiorstw lub środowisk stanowiących formy niewolnictwa (np. środki higieniczne zawierają informacje nt. niewolnictwa domowego)
3. wszelki rodzaj pomocy jest dostępny dla wszystkich ofiar	3.1 Ofiarom jest oferowana podstawowa pomoc	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc dla ofiar jest dostępna dla wszystkich potencjalnych ofiar (mężczyzn, kobiet i dzieci), niezależnie od ich pochodzenia czy kultury, - potencjalne ofiary mają możliwość decydowania czy chcą korzystać ze schroniska (nie są tam przetrzymywane na siłę wbrew ich woli), - ofiary otrzymują wsparcie w kontaktach z rodziną lub wskazanymi przez siebie osobami,

		<ul style="list-style-type: none"> - rząd partycypuje w kosztach utrzymania schroniska poprzez dotacje lub poprzez wkład rzeczowy - świadczenia są dostosowywane do płci ofiary
	3.2 Istnieje kompleksowe wsparcie ofiar	<ul style="list-style-type: none"> - ofiary mają zapewnione wsparcie medyczne i psychologiczne, - udzielane jest wsparcie długoterminowe umożliwiające ich reintegrację np. poprzez wsparcie finansowe, kursy zawodowe, pośrednictwo pracy, mieszkanie, pomoc socjalną, - oferowane świadczenia są dostosowywane do małoletnich ofiar (np. opiekunowie są dostępni i zajmują się organizowaniem potrzebnego wsparcia oraz wszelkimi innymi kwestiami, dzieci są oddzielane od dorosłych jeśli jest to wymagane), - dokonywana jest ocena sytuacji ofiar cudzoziemskich, w zależności czy chcą pozostać czy wracać (zapewnienie wiz w przypadku powrotu lub pozostania)
	3.3 System wsparcia ofiar funkcjonuje efektywnie	<ul style="list-style-type: none"> - personel świadczący pomoc ofiarom jest cyklicznie szkolony, - standard świadczonej pomocy jest monitorowany i raportowany do instytucji nadzorujących, - ofiary były identyfikowane w ciągu ostatnich 12 miesięcy
4. Instytucje współpracują ze sobą na rzecz ofiar	4.1 istnieje skoordynowany mechanizm referencyjny (instytucje administracji rządowej wraz z organizacjami społecznymi)	<ul style="list-style-type: none"> - istnieje Krajowy Mechanizm Referencyjny (lub podobny), który stanowi platformę współpracy pomiędzy administracją a społeczeństwem obywatelskim na rzecz usprawnienia poprawnego kierowania ofiar i zapewniania im opieki, - mechanizm ten dysponuje budżetem, - istnieją przypadki świadczące, że dzięki temu mechanizmowi ofiary są identyfikowane i właściwie wspierane (od 2009 r.), - przedstawiciele tego mechanizmu spotykają się regularnie.

CEL II. Efektywna aktywność kryminalna w zakresie karania sprawców

1. Rząd posiada prawo zniechęcające	1.1 ratyfikacja międzynarodowych konwencji	Ratyfikacja międzynarodowym konwencji: <ul style="list-style-type: none"> - konwencji dotyczącej niewolnictwa 1926,
-------------------------------------	--	--

obywateli do popełniania praktyk niewolniczych		<ul style="list-style-type: none"> - konwencji uzupełniającej z 1956 r. - Protokołu z Palermo 2000 - Konwencji nr 105 ILO dotyczącej pracy przymusowej - Konwencji nr 189 ILO dotyczącej niewolnictwa domowego - konwencji nr 182 ILO dotyczącej najgorszych form pracy dzieci, - Protokołu dodatkowego dotyczącego zakazu wykorzystywania dzieci w konfliktach zbrojnych - protokołu dodatkowego dotyczącego zakazu sprzedaży dzieci
	1.2 opracowanie podstawowych ram prawnych w prawie krajowym	<p>Prawo krajowe penalizuje wszystkie formy współczesnego niewolnictwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - handel ludźmi (kobietami, mężczyznami, dziećmi) - niewolnictwo - pracę przymusową, - wykorzystanie dzieci w konfliktach zbrojnych - dziecięcą prostytutkę, - przymusowe małżeństwa <p>NEGATYWNY WSKAŹNIK: prawo karne dopuszcza nieadekwatne kary (np. kary cielesne, karę śmierci, lub niewielkie grzywny)</p>
	1.3 prawne gwarancje wspierania ofiar w ich udziale w procesie karnym	<ul style="list-style-type: none"> - prawo krajowe zezwala ofiarom na udział w procesie niezależnie od ich statusu świadka (możliwość złożenia oświadczenia lub zeznań), - prawo lub procedury uwzględniają, że ofiary nie mogą być karane za czyny, których dopuścili się gdy były pod kontrolą sprawców, - nie ma presji na ofiary, aby uczestniczyły w procesie karnym (tj. wydanie wizy nie jest uzależniane od udziału ofiar w procesie sądowym), - prawo zapewnia specjalne procedury przyjazne dla dzieci – świadków.
2. Rząd posiada narzędzia umożliwiające ofiarom dostęp	2.1.Opracowano i wdrożono system zapewniający	<ul style="list-style-type: none"> - ofiarom zapewnia się dostęp do pomocy prawnej, - ofiary mają zapewnione usługi tłumaczeniowe w ramach trwającego procesu,

do wymiaru sprawiedliwości	dostęp do wymiaru sprawiedliwości	<ul style="list-style-type: none"> - świadkowie i ofiary mają gwarantowaną ochronę przez cały proces karny tak, aby nie były onieśmiałane i zastraszane, - prawo zapewnia ofiarom finansową rekompensatę, - w trakcie procesu dzieci mają zapewnioną specjalną pomoc (np. obecność osoby wskazanej przez dziecko podczas przesłuchania, nagrywanie przesłuchania)
3. Rząd egzekwuje przepisy prawne	3.1. Budowanie potencjału organów ścigania	<ul style="list-style-type: none"> - w służbach istnieją specjalne komórki ds. zwalczania niewolnictwa, - komórki te są uprawnione do ścigania niewolnictwa lub wspierania innych jednostek w tym zakresie, - komórki te są powołane wyłącznie do ścigania niewolnictwa (nie wykonują innych zadań) - komórki te mają określony budżet - komórki te posiadają Procedury Operacyjne w zakresie niewolnictwa.
	3.2. Budowanie potencjału w środowisku prawniczym	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie szkoleń dla sędziów (od 2009 r.), - organizowanie szkoleń dla prokuratorów (od 2009) - organizowanie szkoleń dla adwokatów (od 2009) - szkolenia te są organizowane regularnie, - wymierzane kary są proporcjonalne do ciężaru popełnionego przewinienia i zaangażowania sprawcy (np. brak kar cielesnych, dostosowanie wyroku do faktu, że ofiarą jest dziecko)
	3.3 Wdrażanie przepisów jest monitorowane i raportowane	<ul style="list-style-type: none"> - publikowanie statystyk dot. liczby śledztw (statystyk policyjnych), - publikowanie statystyk prokuratorskich, - publikowanie danych dot. wyroków - istnienie niezależnego mechanizmu, który bada przypadki łamania praw człowieka podczas postępowania sądowego <p>NEGATYWNY WSK: - istnieją przypadki łamania podstawowych praw człowieka podczas postępowania karnego</p>

CEL III. Wdrażanie i finansowanie efektywnego i wymiernego krajowego planu działań

1. Rząd zobowiązał się do zwalczania współczesnego niewolnictwa	1.1. Rząd opracował plan zwalczania współczesnego niewolnictwa, za którego realizację jest odpowiedzialny	<ul style="list-style-type: none"> - istnieje krajowy plan działań - krajowy plan działań zawiera działania przewidziane w pkt 1, 2, 4 i 5
	1.2 krajowy plan działań jest wdrażany	<ul style="list-style-type: none"> - istnieje strategia wdrażania, prezentująca podejmowane w tym zakresie działania i ich rezultaty, - istnieje krajowe ciało koordynujące, które skupia zarówno stronę rządową jak i społeczeństwo obywatelskie, - postępy wdrażania planu są corocznie publikowane przez rząd, - społeczeństwo obywatelskie jest bezpośrednio zaangażowane we wdrażanie planu
	1.3 istnieje odrębny budżet przeznaczony na kluczowe sprawy dotyczące niewolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - istnieje budżet przeznaczony na działania dot. współczesnego niewolnictwa, - zadania przewidziane w planie wymagają wkładu finansowego, - sprawozdania z wykonania krajowego planu działań są wykorzystywane do zabezpieczania środków finansowych w budżecie, - istnieje wyraźne rozdzielenie zagranicznej pomocy finansowej przeznaczonej na ten problem (dot. wybranych państw)
2. Efektywność realizacji krajowego planu działań jest monitorowana	2.1. Istnieje mechanizm monitorujący realizację krajowego planu działania	<ul style="list-style-type: none"> - powołano niezależnego sprawozdawcę (podmiot monitorujący i raportujący stan i efektywność realizacji krajowego planu działań), - sprawozdawca ma odrębny budżet, - sprawozdawca publikuje raporty, niezależne od rządu
3. Istnieją regionalne mechanizmy koordynujące	3.1. Rząd podejmuje działania regionalne	<ul style="list-style-type: none"> - rząd jest zaangażowany w regionalną współpracę - istnieją widoczne efekty tej współpracy (które wychodzą poza wyłączne oświadczenia czy porozumienia),

zwalczanie współczesnego niewolnictwa		- zawierane są porozumienia pomiędzy rządami państw pochodzenia i państw docelowych określające zasady współpracy w zwalczaniu współczesnego niewolnictwa
	3.2 Rząd zawarł porozumienie z międzynarodowymi organizacjami lub innymi rządami państw w zakresie zapewniania ochrony i bezpiecznego powrotu ofiar	- pomoc dla ofiar obejmuje również ofiary cudzoziemskie - ofiary cudzoziemskie, które zostały zidentyfikowane przez władze mają możliwość skorzystania z pomocy konsularnej, - rząd współpracuje z władzami krajów pochodzenia w zakresie zapewnienie bezpiecznego powrotu ofiar NEGATYWNY WSK: - cudzoziemskie ofiary są zatrzymywane i deportowane

CEL IV. Kształtowanie postaw, systemów społecznych i instytucji, które mogą generować podatność na niewolnictwo lub je umożliwiać za pomocą prawa, procedur i programów

1. Rząd rozpoznaje i oddziałuje na postawy, systemy społeczne oraz instytucje, które mogą generować niewolnictwo	1.1 prowadzone są programy badawcze identyfikujące główne generatory współczesnego niewolnictwa	- rząd wspiera (także finansowo) działania badawcze dotyczące postaw, systemów i instytucji, które przyczyniają się do rozwoju współczesnego niewolnictwa - działania podejmowane w zakresie walki ze współczesnym niewolnictwem są oparte na bazie naukowej
	1.2 Prowadzone są kampanie uświadamiające nt zagrożenia współczesnym niewolnictwem (np. bezpieczne migracje, bezpieczne związki małżeńskie z cudzoziemcami, niewolnictwo domowe)	- strony internetowe oraz inne publiczne fora informują o istniejących zagrożeniach współczesnym niewolnictwem, - kampanie społecznościowe informują o tych zagrożeniach, - informacje na ten temat są regularnie dystrybuowane
	1.3 Programy behawioralne (dot. zmian zachowań) są wdrażane w wybranych społecznościach	- Rząd wspiera programy behawioralne (dot. zmian zachowań) i zapewnia odpowiednie procedury mające na celu wyeliminowanie negatywnych zachowań społecznych (te programy mogą dotyczyć np. przemocy domowej, przymusowych małżeństw, małżeństw dzieci, ryzykownej migracji zarobkowej)

	<p>celem eliminowania negatywnych postaw</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kampanie dotyczące zmian zachowań są systematycznie organizowane
	<p>1.4 Istnieje sieć wsparcia dla grup i społeczności szczególnie zagrożonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rząd wspiera (także finansowo) działania terenowe podejmowane przez wolontariuszy - dostęp do świadczeń zdrowotnych dla społeczności szczególnie zagrożonych - dostęp do niskooprocentowanych pożyczek dla tych społeczności - istnienie ubezpieczenia bezrobotnych dla przedstawicieli tych społeczności
	<p>1.5 Rząd przeciwdziała korupcji i angażowaniu się w nią</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prawo krajowe ściga korupcje popełnianą w sektorze publicznym, - przypadki zaangażowania rządu we współczesne niewolnictwo są ścigane i publicznie raportowane - istnieją przypadki oskarżeń urzędników rządowych (od 2009)
	<p>1.6 Rząd reaguje na ryzyka instytucjonalne w granicach państwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - istnieje system ochrony dzieci - istnieje system pomocy dla uchodźców - istnieje system pomocy dla wewnętrznych przesiedleńców - istnieje system zapewniający bezpieczeństwom dokumenty tożsamości (które umożliwiają im podejmowanie pracy i podróżowanie)
	<p>1.7 Rząd reaguje na ryzyka instytucjonalne związane z zatrudnianiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - istnieją skuteczne drogi odwoławcze dla pracowników cudzoziemskich i krajowych w przypadku ich wykorzystania przez pracodawcę, - prawo zabrania pobierania opłat przez agencje pośrednictwa pracy zarówno od poszukujących pracy jak i pracodawców - poszukujący pracy mają dostęp do nisko płatnej lub darmowej informacji na temat możliwości znalezienia pracy - prawo pracy dotyczy wszystkich pracowników (także migrantów zarobkowych, pomoc domową, pracowników sektora budowlanego i rybołówstwa)

		<ul style="list-style-type: none"> - prawo zabrania przetrzymywania paszportów pracowników <p>NEGATYWNE WSK:</p> <ul style="list-style-type: none"> - istnieją przypadki zatrzymywania paszportów przez pracodawców - istnieją przypadki, że pracownicy mieszkają w miejscach pracy lub na terenie posiadłości pracodawcy - przepisy uniemożliwiają lub utrudniają odejście pracownika od nieuczciwego pracodawcy np. utratą prawa pobytu i deportacją lub karą grzywny/uwięzieniem
	1.8 Rząd reaguje na ryzyka instytucjonalne poza granicami państwa	<ul style="list-style-type: none"> - rząd zapewnia organizację szkoleń dla konsulów na temat współczesnego niewolnictwa, - rząd zapewnia dokumenty podróży i wspiera bezpieczne powroty swoich obywateli, - rząd zachęca osoby planujące podróż zagraniczną do zgłaszania i weryfikowania uzgodnień co do samej podróży i miejsca docelowego w kraju pochodzenia

CEL V. Rząd zaprzestaje pozyskiwać towary i usługi pochodzące z niewolnictwa

1. Rząd zobowiązuje się do zaprzestania pozyskiwania towarów i usług pochodzących z praktyk niewolniczych	1.1 Rząd publicznie deklaruje likwidowanie praktyk niewolniczych w ramach rządowych zamówień	<ul style="list-style-type: none"> - rząd dokonuje publicznego zobowiązania - wykonanie zobowiązania jest widoczne we wdrażanych przepisach dot. prawa zamówień - przygotowywane są roczne raporty w tym zakresie, - umowy handlowe zawierają przepisy określające dostawy towarów i usług podwyższonego ryzyka,
	1.2 Rząd wprowadza regulacje mające zachęcić przedsiębiorców do podejmowani wysiłków na rzecz starannego doboru podwykonawców	<ul style="list-style-type: none"> - istnieje prawo dotyczące podwykonawstwa, - prawo lub przyjęte procedury wymagają przejrzystości w zakresie podwykonawstwa dla towarów podwyższonego ryzyka - prawo i procedury uniemożliwiają rządowi korzystanie z usług przedsiębiorców, którzy dopuszczają się praktyk niewolniczych - rząd wprowadził wymóg raportowania międzynarodowych przedsiębiorstw z siedzibą w danym państwie na temat dokonywanych inwestycji

		w celu weryfikacji, czy te inwestycje przypadkowo nie wspierają współczesnego niewolnictwa
--	--	--

WYNIKI:

GLOBAL INDEX SLAVERY 2014 w kategorii **GOVERNMENT RESPONSES (ZAANGAŻOWANIE RZĄDU)** odnosił się do 167 państw. Co prawda żaden rząd nie został sklasyfikowany w najwyższej grupie AAA, niemniej pozytywnie oceniono zdecydowaną większość państw.

Wszystkie państwa, poza Koreą Północą, wdrożyły przepisy penalizujące przynajmniej niektóre formy współczesnego niewolnictwa. Najszerzej ten problem reguluje prawo w Australii i Wielkiej Brytanii.

101 na 167 państw opracowało krajowe plany działań a 140 państw posiada ciała koordynujące (strukturę koordynującą na szczeblu centralnym). Niemal wszystkie państwa (165 na 167) uczestniczą we współpracy regionalnej.

150 na 167 państw zapewnia szkolenia na temat identyfikacji ofiar dla funkcjonariuszy pierwszej linii. Niemniej badanie to nie dokonywało oceny jakości oraz dostępności tych szkoleń. Natomiast tylko kilka państw organizuje tego typu szkolenia dla personelu medycznego, pracowników socjalnych, nauczycieli czy pracowników sektora turystycznego. Bogate doświadczenia w tym zakresie posiadają: Irlandia, Argentyna i Czarnogóra.

Najsłabiej realizowanym zadaniem jest zapewnianie wsparcia ofiarom. W tym zakresie żadne państwo nie uzyskało maksymalnej punktacji. Większość państw bądź ogranicza się do zapewniania krótkoterminowej opieki, zaniedbując wsparcie długoterminowe, bądź skupia się wyłącznie na udzielaniu pomocy kobietom i dzieciom.

Niemal wszystkie państwa (165 na 167) podejmują działania na rzecz ograniczania zjawisk, które potęgują niewolnictwo, przede wszystkim poprzez organizowanie kampanii informacyjnych (ok 93% państw) ale tylko 8% państw podchodzi do tej kwestii szerzej podejmując wysiłki na rzecz zmian behawioralnych.

120 na 167 państw posiada sieć pomocy i dostęp do wsparcia dla dzieci, uchodźców czy osób przesiedlanych.

Tylko 3 państwa (USA, Brazylia i Australia) podjęły działania mające na celu ograniczenia praktyk niewolniczych wśród przedsiębiorców i w ramach podwykonawstwa. Te państwa bądź publicznie zobowiązały się do usuwania praktyk niewolniczych w ramach rządowych zamówień (Australia), bądź wypracowały bardzo transparentne procedury wykluczające praktyki niewolnicze (USA, Brazylia). Brazylia wprowadziła publikację tzw. brudnej listy, na której są umieszczani przedsiębiorcy czerpiący korzyści z pracy niewolniczej, w USA natomiast w 2012 r. prezydent podpisał zarządzenie wprowadzające szczególne procedury zakazujące pracy niewolniczej.

Spośród 167 państw najwyższej oceniono **Holandię**, jako jedynemu państwu przyznając grupę AA. Doceniono starania tego rządu w zakresie wspierania ofiar, ścigania przestępców, identyfikowania zagrożeń, jak również angażowania sektora prywatnego, a także posiadanie niezależnych od rządu mechanizmów monitorujących tj. krajowego sprawozdawcę. Wysoko oceniono również **Szwecję** (grupa A) oraz nieco niżej (gr. BBB) **USA, Australię, Szwajcarię, Irlandię, Norwegię, Wielką Brytanię, Gruzję, Austrię, Belgię, Chorwację i Hiszpanię**. Rządy

tych państw również uznano za mocno zaangażowane w problematykę. Doceniono również fakt, że w państwach tych podejmowane są próby angażowania środowisk biznesu (przedsiębiorców).

Analizując wyniki należy zwrócić uwagę, że wszystkie państwa czołówki to kraje wysoko rozwinięte, posiadające silną i stabilną gospodarkę, a przez to odporne na zagrożenia ze strony współczesnego niewolnictwa. Wyjątkiem może tu być Gruzja, której gospodarka nie należy do tak silnych (78 miejsce Gruzji w ogólnym rankingu Global Slavery Index 2014). Rząd tego państwa zasłużył zdaniem badaczy na kredyt zaufania z uwagi na wyjątkową wolę i determinację w walce z niewolnictwem.

Pomimo wysokich ocen zauważono jednak, że nawet państwa czołówki dopuszczają się praktyk dyskryminacyjnych np. w zakresie dyskryminacji migrantów, przypadków detencji i deportacji ofiar, czy deportacji dzieci.

Spośród 167 państw najniżej oceniono **Koreę Północną, Iran, Syrię, Erytreę, Rep. Środkowej Afryki, Libię, Gwineę Równikową, Uzbekistan, Kongo, Irak i Turkmenistan**, klasyfikując te państwa w najgorszej grupie D. Są to państwa mające słabą gospodarkę, o dużej destabilizacji powodowanej konfliktami zbrojnymi (np. Libia i Syria) i których rządy są bezpośrednio zaangażowane w praktyki niewolnicze. W tym zakresie zwrócono uwagę na Uzbekistan, którego przemysł bawełniarski przynoszący duży dochód państwu, wykorzystuje tanią siłę roboczą za przyzwoleniem rządu.

Hong Kong, Kuwejt i Arabia Saudyjska, chociaż mają silną gospodarkę to jednak praktycznie rządy tych państw w ogóle nie angażują się w zwalczanie współczesnego niewolnictwa.

Podobnie państwa Południowo-Wschodniej Azji (Tajlandia czy Indonezja). Chociaż państwa te posiadają wypracowane procedury i politykę to jednak są one wyrażone wyłącznie w dokumentach, a nie są realizowane w praktyce.

Polska została zakwalifikowana do gr. BB wraz z 18 innymi państwami: Brazylią, Czarnogórą, Kanadą, Węgrami, Słowacją, Macedonią, Argentyną, Danią, Portugalią, Serbią, Niemcami, Francją, Nową Zelandią, Łotwą, Filipinami, Tajwanem, Słowenią i Włochami.

Global Slavery Index 2016:

W 2016 r. zmodyfikowano nieco metodologię oceny państw. Zachowano wypracowane w 2014 r. podejście teoretyczne i 5 naczelnych celów rządów. Zmieniono natomiast rodzaje działań rządów i wskaźniki mające na celu zbadanie stopnia ich wykonania. Przede wszystkim zredukowano ich liczbę. Zamiast 31 rodzajów działań uwzględniono tylko 28, a zamiast 130 wskaźników uwzględniono tylko 98.

Utrzymano natomiast w mocy tzw. negatywne wskaźniki, stosowane podczas poprzedniego badania.

Do oceny rządu, tak jak przy poprzednim badaniu wykorzystano wszelkie dostępne publicznie dane jak również informacje nadesłane z administracji poszczególnych państw. W kwietniu 2014 r. został rozesłany kwestionariusz, który stanowił podstawę oceny w ramach poprzedniego badania, ale był również wykorzystany do oceny w raporcie 2016 r. (w przypadku 38 państw). Dane z poprzedniego badania zostały pod koniec 2015 r. uzupełnione

przez informacje nadesłane głównie od organizacji pozarządowych i krajowych ekspertów, którzy dokonali aktualizacji i uzupełnień o działania rządowe za ostatnie 18 miesięcy.⁵

W sumie przebadano 161 państw. Pominięto: Afganistan, Irak, Libię, Somalię, Syrię, i Jemen.

KALKULACJA:

Nieco zmodyfikowano również metodę liczenia punktów. Każdy wskaźnik był oceniany w skali od 0 do 1 pkt, gdzie 0 = brak informacji lub brak podejmowania jakichkolwiek działań przez rząd, 1 = rząd spełnia oczekiwania dla tego wskaźnika. Dla wskaźników negatywnych zastosowano skalę od 0 do -1, gdzie 0 = rząd nie spełnia tego wskaźnika, -1 = rząd wypełnia negatywne oczekiwania.

Każde z działań było oceniane względem wartości 100 pkt. Negatywne wskaźniki były dołączane do ogólnej punktacji wg formuły:

$(\text{pozytywny wskaźnik} - \text{negatywny wskaźnik}) / \text{liczbę wszystkich pozytywnych wskaźników} * 3,57143$

Oddzielnie oceniano działania podejmowane w obrębie każdego z 5 celów, a następnie tworzono końcową ocenę. Zgromadzona liczba punktów wyznaczała grupę. Zachowano ten sam podział grup od AAA (najwyższej) do D (najniższej), zwiększono jedynie punktację. Dla Indexu 2016 obowiązywała następująca:

AAA – 90 – 100 pkt,	B – 40 – 49,9 pkt
AA – 80 – 89,9 pkt,	CCC – 30 – 39,9 pkt
A – 70 – 79,9 pkt	CC – 20 – 29,9 pkt
BBB – 60 – 69,9 pkt	C – 10 – 19,9 pkt
BB – 50 – 59,9 pkt	D – 0 – 10 pkt.

OGRANICZENIA:

Gromadzenie danych dla 98 wskaźników wobec 161 państw jest bardzo dużym wyzwaniem. Dostęp do danych niektórych państw jest ograniczony lub dane te są prezentowane w obcych dla badaczy językach. Informacje dostępne publicznie mogą również nie do końca odpowiadać rzeczywistości np. podawana jest informacja, że państwo nie zapewnia opieki ofiarom, ale pomija się fakt wzmożonej aktywności społeczeństwa obywatelskiego w tym zakresie. Ponadto, analizując prawo, dokumenty i procedury trudno zawsze prawidłowo ocenić, czy są to wyłącznie same dokumenty, za którymi nie stoi praktyka na poziomie wykonawczym, czy też wręcz odwrotnie, brak jest odgórnych przepisów i instrukcji co nie przeszkadza, że na poziomie roboczym są one skutecznie realizowane.

JAKIE AKTYWNOŚCI I ZA POMOCĄ JAKICH WSKAŹNIKÓW PODLEGAŁY OCENIE?

CEL I. ofiary współczesnego niewolnictwa są wspierane aby wyjść z sytuacji zniewolenia i uniezależnić się

⁵ Z przedstawionych w raporcie informacji wynika, że do przygotowania oceny rządów w 2016 r. nie angażowano bezpośrednio administracji poszczególnych państw w celu zaktualizowania posiadanych informacji (przyp. autora).

rezultat	pośredni rezultat	wskaźniki
Wzrost zgłaszanych przypadków współczesnego niewolnictwa	1.1. społeczeństwo wie co to jest współczesne niewolnictwo i wie jak je zgłaszać	1.1.1 informacja jak rozpoznawać i zgłaszać przypadki współczesnego niewolnictwa jest publicznie rozpowszechniana 1.1.2 tego typu informacje są rozpowszechniane systematycznie 1.1.3 wzrasta liczba zgłoszeń dokonywanych przez społeczeństwo
	2.1. efektywnie funkcjonuje kompleksowy mechanizm raportowania /zgłaszania	2.1.1 istnieje mechanizm zgłaszania 2.1.2 mechanizm zgłaszania jest dostępny dla mężczyzn, kobiet i dzieci 2.1.3 mechanizm zgłaszania jest bezpłatny 2.1.4 mechanizm zgłaszania jest całodobowy 2.1.5 mechanizm zgłaszania jest wielojęzyczny lub uwzględnia obecność tłumaczy
	2.2 Policja wie co to jest współczesne niewolnictwo i jak je zgłaszać	2.2.1. przeprowadzane są szkolenia z zakresu identyfikacji ofiar dla funkcjonariuszy pierwszej linii NEGATYWNY WSKAŹNIK: 2.2.4 w ciągu ostatnich 12 miesięcy policja nie zidentyfikowała żadnej ofiary
	2.3 Jednostki rządowe i pozarządowe wiedzą co to jest współczesne niewolnictwo i jak je zgłaszać	2.3.1przeprowadzane są szkolenia z zakresu identyfikacji ofiar dla instytucji mogących mieć pierwszy kontakt z ofiarą 2.3.2 przeprowadzane są szkolenia z zakresu identyfikacji ofiar dla pracowników mogących mieć pierwszy kontakt z ofiarą 2.3.3 szkolenia te są prowadzone regularnie
Wsparcie dla ofiar jest dostępne dla wszystkich ofiar współczesnego niewolnictwa	3.1. Podstawowe wsparcie jest dostępne dla wszystkich zidentyfikowanych ofiar	3.1.1 Wsparcie dla ofiar jest dostępne dla wszystkich potencjalnych ofiar współczesnego niewolnictwa (kobiet, mężczyzn i dzieci) niezależnie od ich pochodzenia kulturowego, etnicznego czy statusu materialnego NEGATYWNE WSK: 3.1.2. Potencjalne ofiary mają wybór czy chcą zostać w schronisku 3.1.3 Rząd partycypuje w kosztach udzielanej pomocy

		<p>3.1.4 Świadczenia medyczne i psychologiczne są dostępne dla wszystkich ofiar współczesnego niewolnictwa</p> <p>NEGATYWNE WSK:</p> <p>3.1.5 Wsparcie dla ofiar nie jest dostępne dla wszystkich potencjalnych ofiar współczesnego niewolnictwa</p> <p>3.1.7 Żadna ofiara nie skorzystała z pomocy i schroniska od 1 stycznia 2014 r.</p>
	<p>3.2. Długoterminowe wsparcie jest dostępne dla wszystkich ofiar</p>	<p>3.2.1 Pomoc jest świadczona długoterminowo z opcją reintegracji</p> <p>3.2.2 W przypadku cudzoziemskich ofiar dokonywana jest ocena ich sytuacji w zależności czy chcą one zostać czy wracać do kraju pochodzenia</p> <p>3.2.3 Świadczenia są dostosowane do ofiar małoletnich</p> <p>3.2.4 Ofiary otrzymują wsparcie w kontaktach z rodziną lub wskazanymi przez siebie osobami</p>
	<p>3.3 Świadczona pomoc jest profesjonalna i dostosowywana do potrzeb ofiar</p>	<p>3.3.1 Personel świadczący pomoc podlega szkoleniom</p> <p>3.3.2 Świadczona pomoc podlega ewaluacji</p> <p>3.3.3 Ewaluacja świadczonej pomocy jest raportowana mechanizmowi koordynującemu</p>
<p>Instytucje współpracują ze sobą na rzecz ofiar</p>	<p>4.1 Rząd koordynuje identyfikację ofiar</p>	<p>4.1.1 Rząd posiada wypracowane procedury (wskaźniki) do identyfikacji ofiar</p> <p>4.1.2 Procedury te przewidują możliwość skorzystania przez domniemaną ofiarę z pomocy zanim nie zostanie ostatecznie potwierdzony jej status ofiary</p> <p>4.1.3 Procedury te jednoznacznie wskazują instytucje kompetentne do identyfikacji ofiar współczesnego niewolnictwa</p>
	<p>4.2 Istnieje mechanizm referencyjny na poziomie państwa</p>	<p>4.2.1 Istnieje mechanizm (np. Krajowy Mechanizm Referencyjny) który skupia zarówno stronę rządową jak i społeczeństwo obywatelskie w zakresie właściwego kierowania i wspierania ofiar</p> <p>4.2.2 Ofiary korzystają z istniejącego mechanizmu referencyjnego</p>

CEL II. Istnieje efektywna działalność w zakresie ścigania i wymiaru sprawiedliwości

Prawo zniechęca obywateli do popełniania współczesnego niewolnictwa	1.1 Ratyfikacja konwencji międzynarodowych	<p>1.1.1 konwencja dotyczącej niewolnictwa 1926,</p> <p>1.1.2 konwencja uzupełniająca z 1956 r.</p> <p>1.1.3 Protokół z Palermo 2000</p> <p>1.1.4 Konwencja nr 105 ILO dotyczącej pracy przymusowej</p> <p>1.1.5 Konwencja nr 189 ILO dotyczącej niewolnictwa domowego</p> <p>1.1.6 konwencja nr 182 ILO dotyczącej najgorszych form pracy dzieci,</p> <p>1.1.7 Protokół dodatkowy dotyczący zakazu wykorzystywania dzieci w konfliktach zbrojnych</p> <p>1.1.8 protokół dodatkowy dotyczący zakazu sprzedaży dzieci</p> <p>1.1.9 Międzynarodowa Konwencji dot. ochrony praw migrantów i członków ich rodzin z 1990 r.</p>
	1.2 Prawo krajowe jest spójne z międzynarodowymi konwencjami	<p>W zakresie: 1.2.1 Handlu ludźmi</p> <p>1.2.2 Niewolnictwa</p> <p>1.2.3 Pracy przymusowej</p> <p>1.2.4 Wykorzystywania dzieci w konfliktach zbrojnych</p> <p>1.2.5 dziecięcej prostytucji</p> <p>1.2.6 Przymusowych małżeństw</p> <p>NEGATYWNY WSK:</p> <p>1.2.7 krajowe prawo karne przewiduje nieproporcjonalne kary</p>
Ofiary mają dostęp do wymiaru sprawiedliwości	1.4 Ofiary mogą uczestniczyć w procesie w celu dochodzenia sprawiedliwości (np. ukaraniu handlarzy, dochodzenia roszczeń)	<p>1.4.1 Prawo krajowe przewiduje udział ofiar w procesie niezależnie od ich statusu świadka</p> <p>1.4.2 Prawo przewiduje odstąpienie od karania ofiar za czyny które popełniły pod wpływem sprawców</p> <p>1.4.3 Prawo pobytu dla ofiar nie jest uzależniane od ich udziału w postępowaniu karnym</p> <p>NEGATYWNE WSK:</p> <p>1.4.5 Ofiary współczesnego niewolnictwa są karane za czyny które popełniły będąc pod kontrolą sprawców</p>

	2.1 Ofiary otrzymują wsparcie w dostępie do wymiaru sprawiedliwości	<p>2.1.1 Ofiary współczesnego niewolnictwa mają bezpłatną pomoc prawną</p> <p>2.1.3 Podczas procesu ofiary są chronione przed zastraszaniem</p> <p>2.1.4 <i>to samo co 2.1.3</i></p> <p>2.1.5 Ramy prawne umożliwiają ofiarom współczesnego niewolnictwa dochodzenie roszczeń i kompensatę</p> <p>2.1.6 istnieją procedury przyjazne dla dzieci w ramach całego postępowania</p>
	3.1 Wzrost liczby śledztw	<p>3.1.1 Występują specjalne jednostki organów ścigania</p> <p>NEGATYWNE WSK:</p> <p>3.1.3 jednostki te nie mają wystarczających zasobów operacyjnych</p> <p>3.1.4 Jednostki te mają wypracowane procedury operacyjne dotyczące współczesnego niewolnictwa</p>
	3.2 Wzrost liczby oskarżeń	<p>3.2.1 organizowanie szkoleń dla sędziów</p> <p>3.2.2 organizowanie szkoleń dla prokuratorów (od 2009)</p> <p>3.2.4 szkolenia te są cykliczne</p> <p>NEGATYWNY WSK:</p> <p>3.2.5 Wymierzone kary nie są proporcjonalne do ciężaru przestępstwa i zaangażowania sprawcy</p>

CEL III. Rządy koordynują i są odpowiedzialne za podejmowane działania

Koordynacja działań przeciwko współczesnemu niewolnictwu	1.1 Istnieje mechanizm koordynujący	<p>1.1.1 Istnieje ciało koordynujące skupiające zarówno stronę rządową jak i NGOs</p> <p>1.2.1 istnieje Krajowy Plan Działania zawierający zadania i przypisujący za nie odpowiedzialność konkretnym podmiotom</p> <p>1.3.2 Rząd raportuje swoje działania wykorzystując przy tym Krajowy Plan Działania</p> <p>1.3.5 Zadania przewidziane w KPD są w pełni finansowane</p>
	2.1 Istnieje niezależny mechanizm	2.1.1 istnieje niezależny sprawozdawca wykonania Krajowego Planu Działania

	monitorujący podejmowane działania	
	3.1. Istnieje współpraca ponadgraniczna	3.1.1 Rząd uczestniczy we współpracy regionalnej 3.1.3 Rząd uczestniczy w dwustronnej współpracy na rzecz zwalczania współczesnego niewolnictwa
	3.2 Istnieje współpraca ponadgraniczna w zakresie ochrony ofiar	3.2.1 rząd współpracuje z rządami krajów pochodzenia w celu wspierania bezpiecznych powrotów ofiar NEGATYWNE WSK: 3.2.4 Ofiary cudzoziemskie nie są identyfikowane LUB/ I są zatrzymywane i deportowane 3.2.6 Istnieją dwustronne porozumienia pomiędzy państwami dotyczącymi migracji zarobkowej

CEL IV. . Kształtowanie postaw, systemów społecznych i instytucji, które mogą generować podatność na niewolnictwo lub je umożliwiać za pomocą prawa, procedur i programów

Programy rządowe odpowiadają na wyzwania związane z zagrożeniem współczesnego niewolnictwa, jego źródeł i form wykorzystania	1.1. zagrożenia współczesnego niewolnictwa, jego źródła i formy są rozpoznawane	1.1.1 Rząd umożliwia bądź finansuje badania dotyczące współczesnego niewolnictwa 1.1.2 Rząd umożliwia bądź finansuje badania na temat oszacowania skali zjawiska współczesnego niewolnictwa 1.1.3 Działalność rządu w zakresie współczesnego niewolnictwa jest poparta badaniami
	1.2 działania rządu są dostosowywane do istniejącego zagrożenia	1.2.1 Prowadzone są kampanie uświadamiające dotyczą konkretnego zagrożenia współczesnym niewolnictwem
Zagrożone społeczeństwa nie podlegają niewolnictwu	1.3 Istnieje sieć wsparcia dla społeczności podwyższonego ryzyka	1.3.2 Rząd finansuje inspekcje pracy 1.3.3. Funkcjonuje niedroga pomoc medyczna dla społeczności podwyższonego ryzyka 1.3.4 Wszystkie dzieci mają dostęp do edukacji
	1.4 Rząd odpowiada na wyzwania związane z korupcją	1.4.1 Prawo penalizuje korupcję popełnianą w sektorze publicznym NEGATYWNY WSK: 1.4.3 Współudział (rządu?) w sprawach dotyczących współczesnego niewolnictwa nie jest upubliczniany i ścigany

	1.5 Istnieje pomoc społeczna	1.5.1 Istnieje rejestr urodzeń 1.5.2 Istnieje system pomocy dla uchodźców
	1.6 Istnieje sieć wsparcia dla migrantów zarobkowych	1.6.3 Opłaty rekrutacyjne w agencjach pokrywa pracodawca, nie pracownik 1.6.5 Prawo pracy obejmuje wszystkich pracowników w tym migrantów, pomoc domową, pracowników sektora budowlanego i rybołówstwa NEGATYWNY WSK: 1.6.7 Przypadki wykorzystania migrantów w pracy nie są upubliczniane i sprawdzane 1.6.9 Prawo lub procedury uniemożliwiają lub utrudniają pracownikom odejście od nieuczciwego pracodawcy poprzez karanie pracowników w takich przypadkach
	1.7 Rząd zapewnia wsparcie dla swoich obywateli zagranicą	1.7.1 Rząd zapewnia szkolenia konsulów na temat współczesnego niewolnictwa 1.7.2. Rząd zapewnia dokumenty podróży i wspiera bezpieczny powrót swoich obywateli NEGATYWNY WSK: 1.7.5 Przedstawiciele dyplomatycznie nie podlegają ściganiu i oskarżeniu w przypadku ich zamieszania w sprawy dotyczące współczesnego niewolnictwa
	NEGATYWNY 1.8 Działania rządu przyczyniają się do rozwoju niewolnictwa	NEGATYWNY WSK: 1.8.1 Rząd sankcjonuje pracę przymusową

CEL V. Rząd zaprzestaje pozyskiwać towary i usługi pochodzące z niewolnictwa

Rząd pozyskuje towary i usługi wolne od praktyk niewolniczych	1.1 Rząd wprowadza regulacje przeciwko pracy przymusowej wśród podwykonawców	1.1.2 Istnieje prawo zamówień publicznych oraz system zapobiegający kupowaniu przez rząd produktów wykonywanych w ramach pracy przymusowej 1.1.3 Corocznie publikowany jest raport na temat istnienia pracy przymusowej w rządowych zamówieniach
Przedsiębiorcy pozyskują towary i usługi	1.2 Rząd wprowadza regulacje	1.2.1 Przepisy nakazują przedsiębiorcom raportowanie podejmowanych działań w celu

wolne od praktyk niewolniczych	przeciwko pracy przymusowej	ograniczania zagrożeń wystąpienia pracy przymusowej 1.2.2 Przepisy wymagają od przedsiębiorców posiadania przejrzystych zasad w celu ujawniania przypadków współczesnego niewolnictwa wśród podwykonawców 1.2.3 rząd wprowadził wymóg raportowania międzynarodowych przedsiębiorstw z siedzibą w danym państwie na temat dokonywanych inwestycji w celu weryfikacji, czy te inwestycje przypadkowo nie wspierają współczesnego niewolnictwa 1.2.4 Prawo ściga kierownictwo przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstwo które nie zapobiegało przypadkom współczesnego niewolnictwa wśród swoich pierwszych podwykonawców.
--------------------------------	-----------------------------	--

WYNIKI:

GLOBAL INDEX SLAVERY 2016 w kategorii **GOVERNMENT RESPONSES (ZAANGAŻOWANIE RZĄDU)** odnosił się do 161 państw. Z uwagi na zaostrzony konflikt i praktyczny rozpad rządu nie sklasyfikowano Afganistanu, Iraku, Libii, Somalii, Syrii i Jemenu.

Na 161 państw 124 penalizuje handel ludźmi zgodnie z definicją Protokołu z Palermo, a 96 państw posiada krajowe plany działań. 150 państw zapewnia jakąkolwiek pomoc ofiarom, jednakże zakres i jakość tej pomocy pozostają mocno zróżnicowane.

Państwo, które zostało najwyżej sklasyfikowane to ponownie **Holandia**. Niemniej, została zaklasyfikowana do niższej **grupy: A** (w 2014 r. były w gr. AA), zdobywając **78,43 pkt**.

Wysoko (gr. BBB) oceniono także rządy **USA (82,84 pkt⁶)**, **Wielkiej Brytanii (67,12)**, **Szwecji (65,87)**, **Australii (65,34)**, **Portugalii (65,22)**, **Chorwacji (64,5)**, **Hiszpanii (64,09)**, **Belgii (62,36)**, **Norwegii (61,47)**, i **Austrii (60,16)**. Doceniono zaangażowanie rządów tych państw, posiadanie wystarczających zasobów oraz rozbudowane społeczeństwo obywatelskie nadzorujące działania rządów.

W podsumowaniu raportu, zwrócono uwagę, że 2 państwa bardzo mocno zaostryły przepisy w zakresie walki z niewolnictwem, to: USA i Wielka Brytania. Rząd brytyjski przyjął Modern Slavery Act, który penalizuje niewolnictwo, zniewolenie, przymusową lub obowiązkową pracę i handel ludźmi, jak również zapewnia opiekę wszystkim ofiarom tych przestępstw. Następstwem implementacji ww. dokumentu było powołanie również Niezależnego Komisarza ds. Przeciwdziałania Niewolnictwa, który monitoruje działania rządu w tym zakresie. Ponadto, zatrzymano wielu sprawców handlu ludźmi. W 2016 r. rząd

⁶ Chociaż USA otrzymały najwięcej punktów i powinny zostać sklasyfikowane w gr AA to jednak państwo to zdegradowano do BBB. Najprawdopodobniej wynika to z faktu, że w USA jest dopuszczona kara śmierci (przyp. autora)

brytyjski dołączył również do grona państw, które podejmują współpracę z sektorem biznesu. Obecnie wszelkie prywatne przedsiębiorstwa działające na terenie Wielkiej Brytanii są zobowiązane do prezentowania oświadczenia na temat podejmowanych działań w kierunku przeciwdziałania niewolnictwa i handlowi ludźmi za każdy rok finansowy.

Wielka Brytania to jednak wyjątek (obok Brazylii, USA i częściowo Australii) gdzie podejmowane są działania w zakresie angażowania sektora biznesu i doprecyzowania prawa zamówień publicznych.

USA również ostatnimi czasy przyjęło zmiany w przepisach prawnych, usuwające powstałą lukę, która umożliwiała sprowadzanie do kraju towarów i usług z wykorzystaniem pracy przymusowej lub pracy dzieci. W efekcie przyjętych zmian od kwietnia 2016 r. do USA nie mogą być sprowadzane towary, jeśli istnieje podejrzenie, że przy ich produkcji były stosowane praktyki niewolnicze.

W raporcie wyróżniono także państwa, które chociaż nie posiadają silnej gospodarki to jednak ich rządy podjęły liczne i skuteczne działania ograniczające problem współczesnego niewolnictwa. Do tych państw zaliczono: Chorwację, Filipiny, Czarnogórę, Brazylię, Macedonię, Gruzję, Mołdowę, Albanie, Jamajkę oraz Serbię.

Zauważono, że w zakresie legislacji zaostrzono przepisy w Mauretanii i Singapurze, gdzie wprowadzone zmiany odpowiadają międzynarodowym standardom i znacznie usprawniają ściganie tego typu przestępczości. Pozytywnie oceniono również zmiany w Tanzanii, gdzie w ramy policyjnego systemu szkoleniowego włączono komponent dotyczący handlu ludźmi, a także Haiti, które wdrożyło szkolenia dla inspekcji pracy na temat identyfikacji przypadków wykorzystywania dzieci.

Jeśli chodzi o ochronę ofiar, to pozytywnie oceniono zmiany w Jordanii (rząd wdrożył system pomocy ofiarom handlu ludźmi, w tym również utworzył specjalne schroniska dla ofiar) i Peru (utworzono schronisko dla małoletnich ofiar handlu ludźmi). W Armenii zaś w 2015 r. wdrożono nową ustawę dot. identyfikacji i wsparcia ofiar handlu ludźmi i eksploatacji, która ustanawia standardy w tym zakresie.

Niemniej, badacze sceptycznie oceniają globalne podejście rządów do problemu współczesnego niewolnictwa wskazując, że bardzo niewiele państw podejmuje dodatkowe wysiłki na rzecz poprawy istniejących systemów, np. poprzez analizę zgromadzonych doświadczeń z dotychczasowych spraw i uratowanych ofiar. Wyjątkiem w tym zakresie są USA, które powołały Radę Doradczą ds. Handlu Ludźmi, w skład której wchodzi wyłącznie były ofiary tego procederu.

Najmniejsze zaangażowanie i najniższą ocenę ponownie otrzymały: **Korea Północna (-5,76 pkt), Iran (4,75), Erytrea (5,18), Gwinea Równikowa (8,92)**. Państwa te sklasyfikowano w najniższej grupie D. Nieco wyżej ale także nisko oceniono (gr. C): Hong Kong (10,75), Rep. Środkowej Afryki (11,02), Papa Nowa Gwinea (13,31), Gwinea (14,28), Kongo (15,01), Południowy Sudan (15,69), Togo (18,73), Wyspy Zielonego Przylądka (19,48) i Brunei (19,56).

Słaba pozycja tych państw wynika m.in. z zaangażowania rządów w proceder niewolniczy (Korea Północna), biernej postawy rządu (Iran), ograniczonych zasobów (Papa Nowa Gwinea) czy istnienie konfliktów zbrojnych (Południowy Sudan, Rep. Środkowej Afryki). Niemniej kilka państw nie identyfikuje tego typu trudności, a mimo to ich rządy marginalizują problem współczesnego niewolnictwa. Do takich państw zaliczono: Katar,

Singapur, Kuwejt, Brunei, Hong Kong, Arabia Saudyjska, Bahram, Oman, Japonię, Południową Koreę.

Analizując zaangażowanie rządów, badacze – podobnie jak w 2014 r. – zwrócili uwagę również na władze, które sankcjonują praktyki niewolnicze poprzez zmuszanie swoich obywateli do przymusowej pracy pod groźbą kary. Do takich państw zaliczono: Uzbekistan, Turkmenistan, Tadżykistan, a także Białoruś, gdzie pracownicy administracji są zmuszani do pracy w weekendy jak również do dofinansowania projektów rządowych.

Polska podobnie jak w 2014 r. została sklasyfikowana w gr. BB z wynikiem 53,96 pkt, tym samym zajęła 30 miejsce na 161 państw. Tuż przed Polską (lepiej) sklasyfikowano: Filipiny – 29 miejsce, Albanie – 28 m., i Serbie – 27 m. Za Polską zaś uplasowały się: Łotwa (31 miejsce), Czechy (32 m.), Jamajka (33m.). W sumie w grupie BB znalazło się 28 państw.